क्षमता विकास योजना

आ.व. २०७९/८० – आ.व. २०८१/८२

CAPACITY DEVELOPMENT PLAN

Fiscal Year 2022/23-2024/25

खाँदवारी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सखुवासभा

२०७९

दस्तावेज/प्रतिवेदन

दस्तावेज :	*खाँदवारी नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना*
परामर्शदाता :	*Mountain Thoughts Consultancy Pvt. Ltd*
सहकार्य	*मुख्य मन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यलय, प्रदेश न. १, प्रदेश प्रशिक्षण केन्द्र, कलवलगुरी झापा,*
मिति :	*आसाढ, २०७९*

दुई शब्द

लोकतन्त्र नेपाली जनताको अथक प्रयासको परिणाम हो । एकात्मक राज्य व्यवस्थाले अंगिकार गर्दै आएको एउटै भाषा, एउटै धर्म तथा एउटै जातजातिको नीतिले नेपाललाई निकै पछि धकेलेको महसुस गरी नेपालमा पटक पटक भएको जनआन्दोलनवाट नेपाललाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलुकको रुपमा घोषणा गरिएको हो । नेपालको नयाँ संविधान २०७२ लाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा सम्पन्न स्थानीय तहको पहिलो चरणको निर्वाचनवाट जनताले स्थानीय जनप्रतिनिधिहरुको पाँचवर्षे कार्यकाल समाप्त भई दोश्रो कार्यकालकालागी निर्वाचन सम्पन्न भई कार्यकाल सुरु भई सकेका छन । स्थानीय सेवाग्राहीको उच्च जनआकांक्षा, कमजोर संस्थागत प्रवन्ध, सीमित श्रोत साधनवाट जनताहरुलाई सरल, सुलभ तथा पारदर्शी रुपमा नगरपालिकाले पालिकाले सेवा प्रदान गर्दै आएको छ र यसलाई थप प्रभावकारी वनाउन जरूरी रहेको छ।

विकासको गतिलाई अघि वढाउँदै जाँदा नेतृत्वलाई यो महसुस हुनु स्वभाविक हो कि भौतिक विकास मात्र सवै थोक होइन रहेछ । विकासका लागि सवै भन्दा महत्वपूर्ण कुरा भनेको पद्धति, संस्कृति र सहकार्यको वातावरण श्रृजना गर्नु पर्ने रहेछ । नगरपालिका भित्र पद्धतिको विकास गर्न सकियो भने विकास र समृद्धिको पाटो स्वयँ अगाडि वढ्दो रहेछ भन्ने महसुस हुन जरूरी छ । यिनै विषयहरुलाई मध्यनजर गरी खाँदवारी नगरपालिकाले विगत ५ वर्षको कार्यकालमा निर्वाचित पदाधिकारिले थुप्रै ऐन नियम कानून तथा नीतिहरू तर्जुमागरी कार्यपालिका तथा सभावाट पारित भई कार्यान्वयन भई रहेका छन । कर्मचारि र जनप्रतिनिधिलाई नयाँ काम गर्ने ईच्छा शक्तिलाई नतिजामुखि वनाउनका लागि उनीहरुको क्षमता विकास गर्न जरुरी रहेको छ । उनिहरुको क्षमता विकास संगै नगरपाकिलाका हरेक शाखाका संस्थागत क्षमता विकास गर्न गर्न सकियो भने वल्ल पालिकाले निर्धारण गरेको लक्ष हासिल गर्न सकिने अवधारणा अनुरुप यो क्षमता विकास योजना तयार गरिएको हो । यो क्षमता विकास योजना तयार गर्नका लागि अहोरात्र लाग्नु हुने सवै कर्मचारी साथीहरुलाई तथा विज्ञ परामर्श सेवा उपलव्ध गराउनुहुने बिज्ञ समुह लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु । क्षमता विकास योजनाको मर्म र भावना बमोजिम कार्यसम्पादन गरी यो गाउँपालिकालाई सुःखी र समृद्ध वनाउनका लागि यहाँहरुको सहयोगको अपेक्षा गरेको छु ।

नगरप्रमुख

दुई शब्द

भौतिक विकास र मानवीय विकास एउटै सिक्काका दुईवटा पाटा रहेछन । जनसहभागिता सहितको विकासलाई दीगो हुने संभावना रहन्छ । अफिसमा कार्यरत पदाधिकारी, कर्मचारी, समुदायको अग्रसरता तथा रुचीलाई पनि साथमा राखेर लान सकियो भने वल्ल हाम्रा भौतिक विकासका प्रयासहरु दीर्घकालीन वन्दा रहेछन । नगरपालिकाले कमजोर भूवनावट, जलवायु चक्रमा आएको परिवर्तनको कारणले धेरै खालका मानव निर्मित विपत्तीहरुको सामना गर्दै आएको छ । प्राकृतिक वा मानव निर्मित विपत्तिका कारण नगरपालिका र समुदायले निर्माण गरेका पूर्वाधारका संरचनाहरुलाई दीगो वनाउन निकै ठूलो चुनौति छ । यसरी मानव निर्मित विपत्तिहरुलाई कम गर्नका लागि मानविय क्षमतामानै लगानी वढाउन जरुरी छ । हामी जवसम्म जनताहरुमा सार्वजनिक श्रोत तथा साधनहरुमाथिको स्वामित्व वोध श्रृजना गर्न सक्दैनौं तवसम्म विकासलाई दीगो वनाउन सक्दैनौं ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले दीगो तथा सन्तुलित विकासको परिकल्पना गरेको छ । विकास त्यति बेला दीगो वन्न सक्छ जति बेला हामीले सवै क्षेत्र, तहतप्कालाई समेटेर योजना वनाउन सक्छौं । हार्डवेयर र सफ्टवेयरका योजनाहरुलाई समेटेर संगसंगै लान सकियो भने मात्र हाम्रा योजना तथा विकार सन्तुलित वन्न सक्छन ।यसै पक्षलाई मध्यनजर गरेर नगरपालिकाको संस्थागत स्वमूल्याङ्कन लेखाजोखा, जेण्डर अडिट, क्षमता विकासको खाडल पहिचान आदि आधारमा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार पारिएको हो । विकासलाई प्रभावकारी रुपमा अघि वढाउन नगरपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली प्रभावकारी हुन जरुरी छ । क्षमता विकास योजनाले नगरपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली जस्तै आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा तथा अन्य शाखाहरुको संस्थागत विकासमा जोड दिन्छ । नगरपालिकाको शासकीय प्रवन्ध, संगठन तथा प्रशासन, वार्षिक वजेट तथा योजना व्यवस्थापन, वित्तिय एवं आर्थिक व्यवस्थापन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, न्यायिक कार्यसम्पादन, भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक समावेशीकरण, वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन र सहकार्य एवं समन्वयलाई विकासका १० प्रमुख आधारस्तम्भको रुपमा मानी ती क्षेत्रमा पहिचान भएको क्षमताका खाडलहरुलाई क्षमता विकास योजनाको रुपमा अघि वढाइएको छ । यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजना वनाउनका लागि सुचना संकलन गर्न अहोरात्र लाग्नु हुने सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । साथै क्षमता विकास योजनामा भएका क्रियाकलापहरुलाई नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा जोड दिनु हुन सवैलाई अनुरोध गर्दछु ।

प्रमुख प्रसासकिय अधिकृत

परिच्छेद १: परिचय 7

१. १ पृष्ठभूमि 7

१. २ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता 7

१. ३ क्षमता विकास योजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया 10

१.४.१ दस्तावेजहरुको अध्ययन तथा समीक्षा 10

१.४.२ क्षमता विकासको रणनीति तथा योजना तर्जुमा प्रक्रिया बारे अभिमुखीकरण 10

१.४.३ क्षमता विकासको विद्यमान स्थिति र आवश्यताको लेखाजोखा 11

१.४.४ क्षमता विकासको लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफल र रणनीति तर्जुमा 11

१.४.५ क्षमता विकास क्रियाकलापहरुको पहिचान तथा प्राथमिकता निर्धारण 11

१.४.६ क्षमता विकास योजनाको लागि श्रोत साधनको अनुमान र विनियोजन 11

१.४.७ कार्ययोजना तयारी 11

१.४.८ नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना दस्तावेज तयारी 12

१.४.९ क्षमता विकास योजनाबारे जानकारी 12

१. ५ क्षमता विकास योजनाको सीमा 12

परिच्छेदः२ 13

खाँदवारी नगरपालिकाको परिचय 13

२. १ भौगोलिक अवस्थितिः 13

२. २ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण : 13

२. ३ राजनीतिक अवस्थिति 13

२. ४ जनसंख्या 13

२.५ मानव विकास सूचकांक र गरिवी : 14

२. ६ नगरपालिकाको विकासको संभावना तथा अवसर 14

२.७ विकासको समस्या तथा चुनौति 14

परिच्छेद ३ 16

नगरपालिकाको क्षमता विश्लेशण 16

३. १ परिचय 16

३. २ सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता 16

३.२.१ सोच 16
३.२.२ लक्ष्य 16
३.३.३ उद्देश्य 16

३.४ क्षमता विकास रणनीति 17

३.५ क्षमता अभिवृद्धि प्राथमिकता 18

३.६. नगरपालिकाको क्षमताको वर्तमान अवस्था विश्लेशण 18

३.६.१ भौतिक स्रोत साधनः 18
३.६.२ नीति, योजना, कानून, कार्यविधि र पद्धतिः 20
३.६.३ मानव संसाधनः 20
३.६.४ मानव संसाधन क्षमता विकासः 21
३.६.५ नगर पालिकाको स्वमुल्याङकन र क्षमता को खाडलः 21

परिच्छेद ४ 31

क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन 31

4. १ स्रोत आवश्यकता 31

४. २ स्रोत परिचालन रणनीति 32

४. ३ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति 33

अनुसुचीहरू 34

अनुसुची १: क्षमताको अवस्था विश्लेषण तथा आवश्यकता पहिचान (स्थानीय सरकारको स्वमुल्याङकनका आधारमा) 35

अनुसूची २: क्षमता विकास योजना तर्जुमा ढांचा (नगरपालिकाको शाखागत क्षमता विश्लेशण र आवश्यकता पहिचान) 58

अनुसुची ३ आवश्यक स्रोत ब्यक्ति तथा संस्थाहरुको रोष्टर ८१

अनुसुची **4 मिटिङ माइनट ८३**

परिच्छेद १ः परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

सेवा प्रदायकको दृष्टिले नगरपालिकालाई स्थानीय सरकारको रूपमा लिइन्छ र हाल स्थानीय सरकारहरु नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानूनहरु द्वारा संचालित छन्। सैद्धान्तिक रूपमा गाउँपालिकाहरूले स्थानीय जनताद्वारा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको निर्णय र निर्देशन बमोजिम सेवा प्रवाह र विकासका कार्यहरू सञ्चालन गर्नु पर्दछ, जसबाट स्थानीय जनताको माग र आवश्यकताहरू सम्बोधन हुने गर्दछन् । नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरु स्थानीय तहमा सरकारको उपस्थितिका लागि गठन गरिएकन स्थानीय जनताका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरू हुन् ।राज्य संघियतामा गएपछिको सन्दर्भमा विकास निर्माण र जनताका दैनिक जनजिवनसँग सम्बन्धीत चासोका विषयहरू र समस्याहरू सम्बोधन हुने हिसाबले एउटा उत्साहजनक वातावरण सृजना भएको छ ।

हाल तीन वटै संघीय इकाइका निर्वाचित संस्थाका प्रतिनिधिहरू आ—आफ्नो कार्यक्षेत्रमा उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी जनताका आवश्यकता तथा चाहनाहरूलाई विभिन्न क्षेत्र, समूह तथा वर्गका नागरिकहरूको सहभागितामा पारदर्शी रूपमा विकास निमार्णका कार्यहरूको संचालन तथा व्यवस्थापन र आवश्यक सेवाहरू प्रदान गर्न अग्रसर र प्रतिबद्ध रहेका छन । जनताको प्रतिनिधित्व भएको स्थानीय सरकारले जनतालाई दिने सेवा र विकास कार्यको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गरी सरकारको सुशासनको अभ्यासलाई मूर्त रूप दिन सफल हुन सक्नेछन् भन्ने जनमानसमा आशा र भरोसा जागेको छ । साथै स्थानीय तहमा लोकतान्त्रिक अभ्यास र पद्धतिको संस्थागत विकास गर्दै जाने आधार समेत हाल आएर स्थापना भएको छ । नगरपालिकावाट प्रदान गरिने सेवा र विकास व्यवस्थापनका कार्यहरू पारदर्शी, जवाफदेही, जनमुखी, नतिजामुखी र मितब्ययी हुने विश्वास गर्न कालागी संस्थागत तथा मानविय क्षमता प्रमुख औजारको रुपमा रहन्छ ।राज्यको संघीय पुनर्संरचना गर्ने संवैधानिक प्रतिवद्धता अनुसार नेपाललाई संघ, ७ प्रदेश र ७५३ गाउँपालिका वा नगरपालिकामा तथा ७७ जिल्लामा पुनसंरचना गरिएको छ । संवैधानिक व्यवस्था र राजनीतिक प्रतिवद्धता अनुसार स्थानीय तहको ५ वर्ष समाप्त भई हाल दोश्रो कार्यकाको लागी सफलतापूर्वक चुनाव सम्पन्न भएर स्थानिय सरकारको दाश्रो कार्यकालको सुरुआत भएको छ ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता

कुनै निकाय तथा संस्थाले समयानुकुल हुन तथा राम्रो कार्यसम्पादन गर्नका लागि सवैभन्दा पहिला संस्थागत विकासलाई आत्मसात गरेको हुनुपर्दछ । संस्थाभित्र के कस्ता संरचनाहरु छन्, के कस्ता जनशक्तिहरु कार्यरत छन्, संस्थालाई सुदृढ वनाउनका लागि के कस्ता नीति, नियमहरु उपलब्ध रहेका छन् र तिनीहरुको सही रुपमा पालना भएको छ कि छैन जस्ता प्रश्नहरुको खोजी गरिनु जरुरी छ । संस्था तथा संगठन भित्र भएका विभिन्न संरचनाहरुको भूमिका स्पष्ट रुपमा व्याख्या गरिएको छ वा छैन, संस्थाका पदाधिकारी, कर्मचारीहरुसँग के कस्तो ज्ञान, अनुभव, दक्षता र सीप उपलब्ध रहेको छ । संस्थाभित्र तथा वाहिर रहेका निकायहरु सँगको सम्वन्ध के कस्तो छ भन्ने विषयले पनि संस्थाको कार्यसम्पादन जोडिन्छ । संस्थाको संस्थागत कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता भएको हो । सामान्यतः स्थानीय सरकारलाई एउटा जटिल संरचनाको रुपमा लिने गरिएको छ । समय समयमा नीति

तथा कानूनको हुने परिवर्तन, वहुसरोकारका क्षेत्र तथा सवालहरुसँगको अन्तरसम्वन्ध, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि साझा प्रयासवाट सञ्चालित कार्यालय, राजनीतिक सन्तुलन तथा प्रभाव, व्यक्ति तथा संस्थाहरुको अन्तर्निहित स्वार्थ, एकात्मक राज्य प्रणालीबाट संघीय राज्य प्रणालीमा रुपान्तरणका कारणले स्थानीय सरकारको संगठन संरचना जटिल हुने गर्दछ ।नेपालको संविधानले स्थानीय तहको लागि एकल र साझा अधिकारको व्यवस्था गरेको छ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले यसलाई थप व्याख्या गरेको छ । स्थानीय सरकारले साझा अधिकारको कार्यान्वयनको लागि संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय, सहकार्य, सहमति गर्नु पर्ने देखिन्छ भने संविधानले प्रदान गरेका २२ ओटा विषयको अधिकार मार्फत जनताको जीवनमा साँचो परिवर्तन आउने गरी वहुसरोकारवालाहरुको सहमति र सहकार्य अनुरुप कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी छ । यसरी संवैधानिक, कानूनी, प्रशासनिक आदि जटिलताहरुसँग जुध्दै आफ्ना दैनिक कार्यहरुलाई प्रभावकारी रुपमा अघि वढाउन आवश्यक छ । क्षमता विकास कार्यले जटिलताहरुको वीच पनि सरलताको खोजी गर्दछ । स्थानीय सरकारले परिवर्तित सन्दर्भअनुसार आफुलाई ढाली संवैधानिक तथा कानूनी अधिकार कार्यान्वयन गर्न जरुरी छ । परिवर्तन समयानुकुल, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, पर्यावरणीय अवस्था अनुकुल हुनु पर्छ । यी सवै जटिलता, चुनौतिहरुको वीचमा पनि यदि परिवर्तनको स्पष्ट खाँकामा तय गर्न सकियो भने यसले गाउँपालिकालाई स्पष्ट दिशावोध गर्छ अनि परिवर्तनका लागि उत्प्रेरित गरिरहन्छ । नगरपालिका भित्र रहेका विषयगत समिति, शाखा, उप शाखा तथा एकाइको नेतृत्व गर्ने पदाधिकारी र कार्यरत कर्मचारी र कर्मचारी वीचको सहकार्य, असल सम्वन्ध, उनीहरुको कार्यसम्पादन, विषयगत अन्तसम्वन्ध आदि कुराहरुले गाउँपालिकाको क्षमतामा असर पार्छ । कर्मचारी वैठक तथा समीक्षा वैठक केही होइन जस्तो लाग्न सक्छ तर यसलाई प्रभावकारी अनि सहभागितात्मक रुपमा प्रयोग गर्न सक्ने हो भने क्षमता विकासको यो एउटा ठूलो औजार वन्न सक्छ ।

नगरपालिकाले गर्ने हरेक कामको समय सीमा हुन्छ । समय सीमाभित्र कार्यसम्पादनका लागि हरेक शाखा तथा एकाइ सुसंगठित हुन जरुरी छ ।नगरपालिकामा काम गर्ने हरेक शाखा, उपशाखा तथा एकाईले समयमा कार्ययोजना वनाई काम गर्नुपर्दछ । तर सो काम गर्नका लागि उनीहरुलाई उनीहरुको सो कामका लागि चाहिने ज्ञान, सीप, सूचना, उपकरण आदिले वाधा पुऱ्याएको हुन सक्छ । यसरी समयमा कार्यसम्पादनमा अवरोध गर्ने वाधक तत्वहरु पहिचान गरी त्यसको निरुपणको लागि पनि क्षमता विकासको आवश्यकता परेको हो । नगरपालिकाले गर्ने सवै कामहरु कतिपय अल्पकालिन तथा कतिपय कामहरु दीर्घकालिन प्रकृतिका हुन्छन । यस्ता दीर्घकालीन प्रकृतिका कामहरु गर्न नगरपालिकाले आफ्नो मात्र संस्थागत विकास नगरी उपभोक्त समिति, समुदाय र सामुदायिक संस्था, गैर सरकारी संघसंस्थाको पनि संस्थागत क्षमता विकास गर्न जरुरी हुन्छ । क्षमता विकास योजनाले स्वयं सिकाईको प्रवद्र्धनमा जोड दिन्छ । परिवर्तनको लागि पहिला आफु परिवर्तन गर्न जरुरी हुन्छ । आफुले आफैवाट सिक्ने, छिमेकी पालिका वा वडा कार्यालयहरुवाट भएका राम्रा कामहरुवाट सिक्ने वानीको विकास जरुरी हुन्छ । साथसाथै पालिकामा भएका प्रतिभावान तथा क्षमता भएका कर्मचारीहरुको ज्ञान तथा क्षमतालाई आत्मसात गरी उनीहरुलाई कामका लागि थप उत्प्रेरित गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता पर्दछ।जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी विकास कार्यमा जति सहयोगी वन्न सक्छन, त्यति नै उनीहरु वाधक पनि वन्न सक्छन । उनीहरुलाई विकासको वाधक भन्दा पनि सहयोगि तथा सहजकर्ता वनाएर लान जरुरी छ । उनीहरुलाई सहयोगी वनाएर लान सकियो भने यसबाट स्थानीय शासन, सेवा प्रवाह र विकासमा ठूलो सहयोग पुग्दछ । पदाधिकार र कर्मचारीका अतिरिक्त

सरोकारवालाहरुको क्षमता विकासमा पनि जोड दिनु पर्दछ । क्षमता विकास भन्नासाथ तालिम गोष्ठी मात्र भनेर वुझ्ने चलन छ तर एउटा एकाई र अर्को एकाई बीचमा सुमधुर सम्वन्ध कायम गर्न, अन्तर एकाई समन्वय र साझेदारी वढाउनका लागि गरिने कार्य तथा संस्थागत संरचनाको पुर्वाधार विकास पनि क्षमता विकासमा पर्दछ । जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सरोकारवालाहरु कार्यसम्पादनमा प्रतिवद्धताको तह वढाउनका लागि पनि क्षमता विकासको आवश्यकता छ । नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय, सरोकारवालाहरुको कार्यसम्पादन जति वढ्छ उति नै वढी स्थानिय सरकारको कार्यसम्पादनमा वृद्धि हुन्छ । क्षमता विकास कार्यक्रमहरुले पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई कामका लागि उत्प्रेरित गर्छ । जब एउटा काम राम्ररी सम्पादन हुन्छ त्यसको वहुगुणात्मक प्रभाव हुन्छ । अर्थात एउटा राम्रो कामले अरु धेरै राम्रा कामहरुका लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ । कार्य सम्पादनलाई विभिन्न तहहरुवाट मूल्याङ्कन गर्न जरुरी छ । कार्यसम्पादनलाई व्यक्तिगत, संस्थागत तथा प्रणालीगत तहवाट हेर्न जरुरी छ । क्षमता विकास योजनाको औचित्य स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिम स्थानीय सरकारले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तर्जुमा गनुपर्ने प्रावधान रहेको र आवधिक, विषय क्षेत्रगत दीर्घकालीन तथा मध्यमकालीन योजना र बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसै व्यवस्था अनुसार यस खाँदवारी नगरपिलकाले आवधिक योजना, वनाएर कार्यान्वयवनमा ल्याएके छ भने विषयगत तथा क्षेत्रगत योजना निर्माणा र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा जोड दिने लक्ष लिईएको छ । कति कार्यहरु गर्नका लागी पालिकाले सोच तथा कार्यक्रमका लागी वजेट विनियोजन गरेतापनि भौगोलिक दुर्गमता र जनशक्तीको अभावले सम्भव हुन सकेको छैन। संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था अनुसार स्थानीय शासन, सेवा प्रवाह र विकास कार्य प्रभावकारी रुपमा सम्पादन गर्नका लागि कार्यपालिका, विषयगत समितिका पदाधिकारी र शाखा, उपशाखा तथा कार्यालयका कर्मचारीसँग निश्चित क्षमता, आवश्यक उपकरण तथा काम गर्ने वातावरणको जरुरत पर्दछ । स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण गरी त्यसलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई निश्चित क्षमताको आवश्यकता पर्दछ । यदि समयमै सो क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिएन भने यस सम्बन्धी कार्य सम्पादन गर्न सकिदैन वा यसका लागि वाह्य पक्षको भर पर्नुपर्दछ । तसर्थ संघीय शासन प्रणाली अन्तर्गत स्थानीय शासनको अभ्यास नयाँ भएको हुँदा स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, राजस्व परिचालन, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, संगठन विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन, वृत्ति विकास, स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख व्यवस्थापन, प्रशोधन र प्रयोग, आयोजनाहरुको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा नगरपालिकाको क्षमता विकास गर्न जरुरी छ । नगरपालिकालाई संविधान तथा कानूनले नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमाका साथै राजस्व, प्रशासन, योजना तर्जुमाका साथै पर्यटन क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवद्र्धन, आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्वन्धी व्यवस्थापकीय कार्य, आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई, स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई निर्माण, न्यायिक मध्यस्थता, कृषि तथा पशुपालन, कृषि प्रसार, स्वास्थ्य, लघु तथा साना उद्योग आदि सम्वन्धी अधिकार प्रदान गरेको छ । स्थानीय तहको अधिकारका अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतका कार्यहरुको जटिलता, परिमाण र यसका लागि चाहिने प्राविधिक तथा प्रशासनिक क्षमताका संघीय तहको मन्त्रालय गर्ने काम भन्दा कम छैन । यसका लागि कामको संगठन व्यवस्थापन, सम्पादन गर्ने कार्यहरुको प्राथमिकीकरण, पदाधिकारी तथा कर्मचारी क्षमता विकास गर्न आवश्यक छ । यसैगरी गाउँपालिकाको संगठन संरचना, कर्मचारी, भौतिक सुविधा तथा स्रोत साधनको व्यवस्था र पदाधिकारी र

कर्मचारीलाई क्षमतावान बनाउन जरुरी छ । यस सम्बन्धी कार्यका लागि गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा आवश्यक छ ।

१.३ क्षमता विकास योजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

नगरकार्यपालिका तथा विभिन्न समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने पदाधिकारी, विषयगत शाखा, वडा कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी तथा नगरपलिकामा क्रियाशिल नागरिक समाज संस्थाका प्रतिनिधिहरुको सक्रिय सहभागितामा मुख्यमन्त्रिको कार्यालय प्रदेश नं १ अन्तरगत प्रदेश शुसाशन केन्द्रको आर्थिक सहयोगमा सम्बन्धित क्षेत्रका पेशागत दक्ष तथा अनुभवी विषयगत विज्ञहरुको सहजीकरणमा मिति २०७९।०२।३० मा नगरपालिका स्तरीय ढाँचामा क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको थियो । क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रक्रियामा नगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा नागरिक समाज संस्थाका प्रतिनिधिको ज्ञान, सीप दक्षता अभिबृद्धि, कानून, नीति नियम तथा कार्यविधि, संगठन तथा प्रशासन, योजना व्यवस्थापन, प्रविधि र कार्यमूलमक सम्बन्ध विकास तथा कार्य वातावरणमा सकारात्मक परिवेश विकास गर्ने कुरामा विशेष ध्यान दिइएको छ ।

खाँदवारी नगरपालिकाले २०७७।०७८ मा स्थानीय तह संस्थागत स्वमूल्याङ्कनका सुचकका हरूमा रहेर स्वमुल्याँकन गरेको र ६३ अकं प्राप्त गरेको र यसमा धेरै ठुलो क्षमता को खाडल रहेको अवस्था रहेको छ । यस अवस्थामा यो योजना तयार गर्दा संस्थागत स्वमूल्याङ्कनका क्षेत्रलाई प्रमुख अधार वनाएर समग्र संस्थालाई समेट्ने गरि छलफल तथा प्रस्नावलीको माध्ययम वाट विषयवस्तुमा देखिएका खाडलहरु सम्बोधन गर्ने गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ । त्यस्तै कतिपय सुचनाहरु नगरपालिकाको लैगिक समानता तथा समाजिक परिक्षण प्रतिवेदन अनुसार पनि लिईएको छ । लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, सदाचार तथा जवाफदेहिता प्रवद्र्धन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन, सामाजिक परिचालन तथा सूचना, शिक्षा र सञ्चार लाई क्षमता विकास रणनीति तथा योजनाको साझा विषयको रुपमा प्रयोग गरिएको छ । यस नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा देहायमा उल्लिखित विधि तथा प्रक्रिया अनुसार तर्जुमा गरिएको छ :

१.४.१ दस्तावेजहरुको अध्ययन तथा समीक्षा

क्षमता विकस योजना तयार गर्दा स्थानीय सरकारको क्षमता विकास रणनीति तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ तथा यस सम्बन्धमा संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट गरिएका अध्ययन तथा प्रतिवेदन, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत तयार गरिएका कार्यक्रमहरू तथा नतिजाको विष्लेषण गरिएको छ । यसका साथै संघीय व्यवस्था कार्यान्वयन पछि नगरपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, मापदण्ड, योजना र कार्यक्रमको अध्ययन तथा समीक्षा गरिएको छ । यसैगरी परामर्शदाता विज्ञद्धारा नगर पालिकासँग समन्वय तथा छलफल गरी समग्र नगरपालिकाको सुशासन, संस्थागत विकास, वित्तीय व्यवस्थापन, योजना कार्यान्वयन, क्षेत्रगत सेवा प्रवाहको कार्यान्वयनको वर्तमान अवस्था वारे समीक्षा गरि क्षमता विकास गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरिएको छ।

१.४.२ क्षमता विकासको रणनीति तथा योजना तर्जुमा प्रक्रिया बारे अभिमुखीकरण

नगरपालिकाका पदाधिकारिहरू तथा विभिन्न समितिका पदाधिकारी, शाखा तथा वडा कार्यालयका कर्मचारी, उपभोक्ता समिति लगायत र नागरिक समाज संस्थाका प्रतिनिधिहरुलाई क्षमता विकासको आवश्यकता, रणनीति

तथा क्षमता विकास कार्य तथा प्रक्रिया अभिमुखीकरण मिति २०७९।०२।२८ देखी ३० सम्म तिन दिने कार्यसाला सम्पन्न गरियो जस मा मेयर उपमेयर, वडाध्यक्ष र कर्मचारी गरी २९ जना को सहभागिता रहेको थियो।

१.४.३ क्षमता विकासको विद्यमान स्थिति र आवश्यताको लेखाजोखा

नगर सभा तथा नगरपालिका तथा विषयगत समितिका पदाधिकारी तथा विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालयमा कर्मचारी, उपभोक्ता समिति, तथा नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरुको सहभागितामा क्षमताको आवश्यकता लेखाजोखाको स्तरीय ढाँचा बमोजिम क्षमता विकासको विद्यमान स्थिति र आवश्यताको लेखाजोखा गरियो । यस क्रममा नगरपालिकाका विषयगत समिति, शाखा, उपशाखा, एकाई तथा वडा कार्यालय, उपभोक्ता समिति संग छलफलगरि क्षमता विकासको आवश्यकता तथा क्षमता विकासका रणनीति तथा कार्यक्रमहरु पहिचान गरियो ।

१.४.४ क्षमता विकासको लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफल र रणनीति तर्जुमा

क्षमता विकास योजनाको प्रारुप अनुसार योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीमा क्षमता विकास योजनाको सोच, लक्ष्य, रणनीति, उद्देश्य, प्रतिफल, कार्यक्रम, अनुगमन तथा समीक्षा र जोखिम पक्षहरु समेत छलफल गरियो । समूहगत परामर्श तथा छलफल विधिद्धारा क्षमता विकास योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति निर्धारण गरियो ।

१.४.५ क्षमता विकास क्रियाकलापहरुको पहिचान तथा प्राथमिकता निर्धारण

नगरकार्यपालिका, विषयगत समितिहरु, विषयगत शाखा, वडा समिति कार्यालय, उपभोक्ता समिति, लगायत नागरिक समाज संस्थाहरुको क्षमता विकासको विद्यमान स्थिति र आवश्यकताका आधारमा क्षमता विकासका संभाव्य क्रियाकलापहरुको पहिचान एवं निश्चित आधारहरुको प्रयोग गरी प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ । यस क्रममा क्षमता विकासका क्रियाकलापहरुको अन्तरसम्बन्ध, लागत तथा प्रतिफल, संभाव्य प्रभाव, समय र वैकल्पिक क्रियाकलापहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो ।

१.४.६ क्षमता विकास योजनाको लागि श्रोत साधनको अनुमान र विनियोजन

नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना अनुसारका क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालनका लागि नगरपालिका नेपाल सरकार, प्रदेश सकार, तथा जिसस, गैसस र नीजि क्षेत्र तथा सहयोगी निकायको योगदानको लेखाजोखा गरी श्रोतको अनुमान तयार गरिएको छ । सो अनुसार प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरुको लागि आवश्यक श्रोत प्रस्ताव गरिएको छ । यसका लागि सहभागितामुलक छलफल विधि, परामर्श तथा कार्यक्रम सान्दर्भिकता, प्रभावकारिता, दीगोपनालाई ध्यान दिइएको दिएको छ ।

१.४.७ कार्ययोजना तयारी

प्रस्तावित क्षमता विकास योजना अन्तर्गतका कार्यक्रम तथा गतिविधिहरु सञ्चालनको लागि लक्ष्य तथा श्रोत साधन सहित निर्दिष्ट जिम्मेवारी तथा समय तालिका सहितको त्रिवर्षीय क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरियो । यसका लागि परामर्श, समूहगत छलफल तथा बृहत समूह छलफल गरिएको थियो । यसका साथै

क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्थानीय सरोकारवालाहरुको प्रतिबद्धता समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

१.४.८ नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना दस्तावेज तयारी

क्षमता विकास योजना तर्जुमाका चरण, विधि तथा प्रक्रिया, योजनाको खाँका बमोजिम नगरपालिकाको क्षमता विकास रणनीतिका साथै क्षमता विकास योजनामा प्रस्तावित कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप, लक्ष्य, श्रोत तथा साधन, जिम्मेवारी र समयतालिका सहित क्षमता विकास योजनाको मस्यौदा तयार गरियो। नगरपालिका तथा प्रदेश वाट पश्चात परिमार्जन गरि प्रमाणित गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो ।

१.४.९ क्षमता विकास योजनाबारे जानकारी

सहभागितात्मक लेखाजोखा, छलफल, प्रस्नावली र अन्तरक्रियाद्धारा क्षमता विकास योजनाको दस्तावेज तयार भए पछि यसबारे सरोकारवाला र सर्वसाधारणहरुलाई नगरपालिकाको Website मार्फत जानकारी गराईने छ ।

१.५ क्षमता विकास योजनाको सीमा

यस नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रक्रियामा नगरपालिकाका नव निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, कार्यरत कर्मचारी, संघसंस्था तथा सेवाग्राहीसँगको छलफल, अन्तरक्रिया तथा अनुभव र स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७७ (संशोधन सहित) का आधारमा तयार गरिएको छ । क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा हालसम्म नगरपालिकाले निर्माण गरेका ऐन नियम तथा कार्यविधिहरुलाई आधार मानी यो योजना निर्माण गरिएको छ । क्षमता विकास योजनामा परिलक्षित गरिएका कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप सम्पन्न गर्न आवश्यक पर्ने श्रोत तथा साधनका लागि स्थानीय सरकारसंग मात्र पर्याप्त श्रोत नहुन सक्ने भएकोले संघ तथा प्रदेश सरकारमा पनि निर्भर पर्नु पर्ने हुन सक्छ ।

क्षमता विकास योजनामा भएका कतिपय क्रियाकलापहरुका कार्यरत पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको प्रतिवद्धताको आवश्यकता हुने भएकोले सो प्रतिवद्धता प्राप्त हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ । क्षमता विकास योजना मूलतः गुणात्मक जानकारी, अभिमुखिकरण, उत्प्रेरणा, अभियान तथा प्रविधिहरुलाई वढी प्रयोग गर्ने हिसावले वनाईएको छ । क्षमता विकास सम्बन्धी कतिपय कार्यक्रमहरुमा कर्मचारी, पदाधिकारी, समिति तथा शाखा वीच हुने अन्तक्रिया, छलफल, अभिमुखिकरण, एक अर्कावाट सिकाईको आदान प्रदान वाट पनि सम्भव हुने देखिन्छ । क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा यसको कार्यान्वयनका लागि चाहिने श्रोत तथा साधन उपलव्ध हुन्छ भन्ने अवधारणाका आधारमा निर्माण गरिएकोले उपलव्ध नभएको अवस्थामा श्रोत तथा साधनको जोखिम हुन पनि सक्छ । क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा नयाँ प्रस्तावित कार्य विभाजन नियमावलीलाई आधार मानी शाखागत कार्यविवरण तयार गरिएकोले यो योजना कार्यान्वयन हुने बेला सम्म कार्यविभाजन नियमावली तथा शाखाहरुमा कुनै थपघट भएमा यो योजनाको प्रभावकारितामा असर पर्न सक्छ ।

परिच्छेदः२

खाँदवारी नगरपालिकाको परिचय

२.१ भौगोलिक अवस्थितिः

खाँदवारी नगरपालिका समुन्द्री सतहवाट २७८ मिटर (अरुण नदी र सभा खोलाको दोभान) देखि २१७१ मिटर (छियाङकुट्टी डाँडा) को उचाई सम्म अवस्थित रहेकोछ । भौगोगिक अवस्थितिका हिसाबले नगरपालिका २७ डिग्री १६ मिनेट १४ सेकेन्ड देखि २७ डिग्री २७ मिनेट ४४ सेकेन्ड उत्तरी अक्षांश र ८७ डिग्री १४ मिनेट २७ सेकेन्ड देखि ८७ डिग्री ७ मिनेट २६ सेकेन्द पुर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको छ । यस नगरपालिकाको पश्चिममा भोजपुर जिल्लाको षडानन्द नगरपालिका, उत्तरमा संखुवासभा जिल्लाको चिचिला गाउँपालिका र सिलिचोङ्ग गाउँपालिका, पुर्वमा सवापोखरी गाँउपालिका, पाँंचखपन गाउँपालिका र चैनपुर नगरपालिका छन् । यसै गरी दक्षिणमा समेत चैनपुर नगरपालिका र भोजपुर जिल्लाको सिमाना रहेको छ । नपाको कुल क्षेत्रफल १२२.७८ वर्ग किमी छ । साविकका खाँदवारीका १३ वडा र सित्तलपाटीका ९ वडाहरुलाई पुनरसंरचना गरी खाँदवारी नपा गठन गरीएको हो ।

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण :

पुर्वाञ्चल बिकास क्षेत्रमा अवस्थित खाँदवारी नगरपालिका संखुवासभा जिल्लाको सदरमुकाम हो । खाँदवारी नेपालका प्रमुख समृद्ध शहरहरु मध्येमा सुन्दर र विविध सांस्कृतिक विविधता भएको शहर हो । वि.सं. २०५३ माघ १८ गते संखुवासभा जिल्लाको सदरमुकाम खाँदबारीलाई तत्कालिन मनकामना, पाङमा, र माल्टा गरी ३ वटा गाउँ विकास समितिलाई मिलाएर १३ वटा वडामा नगरपालिकाको घोषणा गरिएको थियो । पुनः २०७१ सालमा सितलपाटी गाविसलाई गाभी ११ वटामा विभाजन गर्दै दोश्रोपटक नगरपालिकाको गठन भएको हो ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

खाँदवारी नगर पालिका प्रदेश नं. १ अन्तरगत संखुवासभा जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम हो र यस जिल्लमा एक मात्र प्रतिनिधिसभा क्षेत्र रहेको तथा २ वटा प्रदेश सभा क्षेत्र मध्ये प्रदेश सभा क्षेत्र नं. १ अन्तरगत रहेको छ । नपाको वडा विभाजन विष्तृत विवरण देहाय अनुसार तालिकामा प्रस्तुत छ ।

२.४ जनसंख्या

खाँदवारी नगरपालिकाको २०७६ मा गरिएको घरधुरी सवे कुल घरधुरी संख्या र जनसंख्या ७४०६ र ३४७२७ रहेको छ । वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ५ मा ५१२६ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. १ मा ४६८३ रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. २ मा २१२३ रहेको देखिन्छ । लैंगिक रुपमा हेर्दा पुरुष १७६४९ र महिला १७०६९ रहेको छ । यससम्बन्धी वडागत विवरण रुपमा देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.५ मानव विकास सूचकांक र गरिवी :

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ तथा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ मा संखुवासभा जिल्लाको सन्दर्भमा औंल्याइएका तथ्यहरुलाई खाँदवारीनपाको हकमा पनि सामान्यीकरण गरिएको छ । नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४ अनुसार संखुवासभा जिल्ला मानव विकास सूचकांकका दृष्टिकोणले तत्कालिन ७५ जिल्लाहरु मध्ये ४८ औं स्थानमा पर्दछ । यस जिल्लाको मानव विकास सूचकांकको मान ०.४८८ रहेको छ । जस अनुसार औषत आयु ६८.४२ वर्ष तथा प्रतिव्यक्ति आम्दानी ११९३ अमेरिकी डलर रहेको छ । राष्ट्रिय योजना आयोगको अनुसार यस जिल्लामा ४८.७ प्रतिशत गरिव रहेको देखिन्छ

२.६ नगरपालिकाको विकासको संभावना तथा अवसर

स्थानिय आवस्यक्ता र संभावनाको उपयोग गरी विकास उपलब्धि हासिल गर्न गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा नागरिक समाजको क्षमता विकास हुनु जरुरी हुन्छ भने नगरपालिका मानव श्रोत विकासमा खर्च गर्नु पर्ने देखिन्छ । साथै नगरपालिकाले रोजगारीका अवसर सृजनाका लागि स्थानियवासिमा मानव श्रोत विकासमा लगानी गर्नु आवश्यक छ ।नगरपालिकले सञ्चालन गरेका वा गर्ने पूर्वाधार तथा संरचना विकास आयोजनाबाट स्थानीय स्तरमा व्यवसाय, उत्पादन र रोजगारी सृजना गर्न सक्ने देखिन्छ । नगरपालिकाका विकासका प्रमुख संभावना तथा अवसरलाई बुँदागत रुपमा देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

(क) जिल्लाको सदरमुकाम रहेको नगरपालिका
(ख) स्थानीय यातायात र सञ्चारको पहुँच
(ग) प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरु
(घ) ऐतिहासिक स्थलहरु
(ङ) विराटनगर किमाङथाङका सडक कोरिडोरमा अवस्थित विकासन्मुख सहर
(च) स्थानिय उत्पादनको वजारको उपलव्धता
(ज) कृषिमा व्यवसायीकरण तथा विविधिकरणको सम्भावना
(झ) अलैची खेती दुग्धजन्य उत्पादनको तथा को प्रचुर सम्भावना ।
(ञ) अरूण तेस्रो जलविधुत अयोजना वाट लाभ लिन सकिने
(ट) मनासलु हिमाल पर्वतारोहणकोलागी ट्रेकिङ रूट

२.७ विकासको समस्या तथा चुनौति

उच्चतम सम्भावना तथा अवसर बोकेको यस नगरपालिकामा प्राकृतिक, आर्थिक तथा सामाजिक, पूर्वाधार र व्यवस्थापकीय क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतिहरु विद्यमान रहेका छन् । जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, बढ्दो बसाई सराई, प्रतिभा पलायन, दिगो पूर्वाधार विकास र भूउपयोगसँग सम्बन्धित समस्या र चुनौतिहरु टड्कारो रुपमा देखिएका छन् । जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरबाट यस पालिकामा पानीको उपलब्धता, हरियाली क्षेत्र, प्राकृतिक वातावरण र कृषि उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव परेको छ । यस नगरपालिकामा मुख्य नगदेवाली हररूको उत्पादन खच्कदै गएको छ । यस नगरपालिकाका प्रमुख समस्या तथा चूनौतिहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

(क) वड्दो वसाईसराई

(ख) जैविक विविधतामा ह्रास

(ग) अव्यवस्थित र कमजोर पूर्वाधार एवं संरचनाको विकास र निर्माण,

(घ) बढ्दो दरमा नसर्ने रोगमा वृद्धि,

(ङ) वाह्य रोजगारीमा आकर्षण तथा प्रतिभा पलायन,

(च) युवा वेरोजगारी र उत्पादनमूलक क्रियाकलापमा न्यूनता,

((छ) मौलिक ज्ञान, भाषा, संस्कृति, धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदाको उपेक्षा,

(ज) तथ्याङ्क, स्रोत साधन र संगठन विकास र क्षमतामा न्यूनता आदि ।

यसका अतिरिक्त संविधान र प्रचलित कानूनी व्यवस्था बमोजिम जनताको बढ्दो अपेक्षा सम्बोधन, नतिजामूलक योजना तर्जुमा र प्रभावकारी कार्यान्वयन, गुणस्तरीय सेवा प्रवाह र विकास निर्माण गर्न, स्थानीय सुशासन कायम गर्न, विकास कार्यमा जनसहभागिता अभिबृद्धि गर्न र निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्न, विकास साझेदार तथा गैसस परिचालन लगायतका समस्या तथा चूनौतिहरु समेत टड्कारो रुपमा देखिएका छन् ।

परिच्छेद ३
नगरपालिकाको क्षमता विश्लेशण

३.१ परिचय

प्रस्तुत अध्ययनका क्रममा नगरपालिकाको वर्तमान अवस्था र कार्यान्वयन क्षमता, सांगठनिक ढांचा र पद्धति, कार्य प्रक्रिया, मानव संसाधन विकासको अवस्था, सूचना व्यवस्थापन, आर्थिक तथा वित्तीय व्यवस्थापन, न्याय सम्पादन अन्य निकायहरुसँग समन्वय जस्ता पक्षहरुमा आधारित रही नगरपालिकाको विद्यमान क्षमतमको अवस्थाको लेखाजोखा र विश्लेषण गरिएको छ । अध्ययनका क्रममा सहभागितामूलक विधिहरु लक्षित समूह छलफल, प्रत्यक्ष अवलोकन, अन्तरक्रियात्मक कार्यशालावाट प्राथमिक तहका सूचनाहरु संकलन, कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत कार्यविवरण अध्ययन, तथा विद्यमान सस्थागत संरचना लगायतका विवरण तथा अभिलेख अध्ययन गरि दोस्रो तहका सूचनाहरु संकलन गरिएको थियो । यस कार्यको लागि आवश्यक पर्ने प्रश्नावली तथा चेकलिष्टहरु पूर्व तयारी गरि कार्यालय प्रमुख तथा सम्बन्धित कर्मचारीहरुसंग छलफल गरिएको थियो ।जस अन्तर्गत तोकिएको मापदण्ड अनुसार केही पनि नभएको अवस्थालाई अंक १, शुरु गरेको तर प्रभावकारी हुन नसकेको अवस्था (औसत अवस्था) लाई अंक २, मापदण्ड अनुसार केही कुराहरु भएको र प्रयासहरु निरन्तर अघि वढिरहेको अवस्थालाई अंक ३ र मापदण्ड अनुसार नै भएको अवस्थालाई अंक ४ राखिएको थियो । यसको विश्लेशण खाँका अनुसुची २ मा समावेस गरिएको छ । यसरी तयार गरिएको फारम अन्तरक्रियात्मक कार्यशालाका सहभागीहरु बीच छलफल गरि भरिएको थियो ।त्यस्तै नगरपालिका को स्वमुल्याङकन को नतिजालाइ प्रमुख अधार मानि कार्य विधी अनुरूप विश्लेसण गरिएको छ । यसको विस्त्रित विश्लेशण अनुसुची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.२ सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता

३.२.१ सोच

यस क्षमता विकास योजनाको सोच देहायअनुसार रहेको छः

"सक्षम, सबल, पारदर्शी र जवाफदेही खाँदवारी नगरपालिका"

३.२.२ लक्ष्य

यस क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सेवा प्रवाहलाई सरल सहज, विकास उपलब्धिलाई प्रभावकारी र जवाफदेहीताको अभिवृद्धि गर्ने,

३.३.३ उद्देश्य

नगरपालिकाको ३ बर्षे क्षमता विकास योजना तर्जुमाको प्रमुख उदेश्य स्थानीय तहको कार्यसम्पादन सुधार ल्याउन रहेको छ । यसका मुख्य उदेश्यहरु निम्न प्रकारको रहेको छन ।

- संविधान तथा प्रचलित कानुनहरूबाट प्राप्त अधिकार अनुरूप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्यसम्पादन गर्नका लागि गाउँपालिकाका सबल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान गर्न,
- स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारी दक्षताका साथ सम्पादन गर्न जननिर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरू लगायत स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरूको कार्यदक्षता वृद्धिको लागि आवश्यकता पहिचान गर्न सहभागितामुलक विधि अवलम्बन गर्न,
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप, धारणा र विद्यमान क्षमता बीचको फरक पहिचान र आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न मार्गदर्शन प्रदान गर्न,
- सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र प्रणालीको अनुसरण तथा प्रयोग गर्ने अधार तयार गर्न,
- संस्थागत विकास तथा मानव संशाधन विकासका क्षेत्रमा देखिएका कमजोर क्षेत्रहरू पहिचान गरी क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्रक्रियाका रूपमा सञ्चालन, कार्यान्वयन तथा प्रयोग गर्नका लागि कार्यनीति निर्धारण गर्ने, संस्थागत विकासका लागि लगानी गर्नुपर्ने क्षेत्रहरूको पहिचान गरी तदनुरूप संस्थागत विकासका कार्यक्रम तय गर्न।

३.४ क्षमता विकास रणनीति

नगरपालिकाको क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न देहायअनुसारको रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- स्थानीय शासन प्रणाली तथा नीति, कानून, निर्णय, कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही र प्रभावकारी बनाउने,
- नगरपालिकाका नीति, कानून तथा निर्णय प्रक्रियामा लक्षित समुदाय र आम नागरिकको संलग्नता र अपनत्व वृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय सेवा प्रवाहलाई सरल, सहज, सूचना प्रविधिमा आधारित र सेवाग्राहीमैत्री बनाउने,
- नगरपालिका कार्यालय तथा वडा कार्यालयको संगठन क्षमता सुदृढीकरण गर्ने,
- कार्यविधि निर्माण गरी सेवा प्रवाह तथा कार्य सम्पादनलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- आन्तरिक राजस्व वृद्धिमा जोड गर्ने,
- राजस्वको स्रोत, आधार, दर र प्रशासनलाई सूचना प्रविधिमा आधारित गरी व्यवस्थित गर्ने,
- सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको पहिचान तथा अभिलेख तयार गरी संरक्षण र उपयोग गर्ने,
- स्रोत परिचालनका लागि निजी क्षेत्र, समुदाय, गैसस, विकास साझेदार, प्रदेश र संघीय सरकारका निकायहरुसँग साझेदारी विकास गर्ने,
- योजना व्यवस्थापन प्रक्रियालाई सरल, सूचना प्रविधि तथा नागरिकमैत्री र पारदर्शी बनाउने,
- योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, सहभागितामूलक र नतिजामूलक बनाउने,

- गैसस, निजी क्षेत्र, समुदायमा आधारित संस्थासँग समन्वय र साझेदारीमा अभिवृद्धि गर्ने ।

३.५ क्षमता अभिवृद्धि प्राथमिकता

क्षमता विकास योजना लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्ने प्राथमिकता देहायअनुसार रहेका छन् :

- कुशल, पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले स्थानीय सरकार सञ्चालन सन्चालन गरी सेवा प्रवाह र विकास कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने,
- विकास व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह प्रक्रियामा सिर्जनशीलता र वैकल्पिक उपायहरू अबलम्बन गर्ने,
- संगठन तथा व्यवस्थापन, क्षमता विकास र अन्तर सरकार, समुदाय, सहकारी, निजी तथा गैर सरकारी संस्था साझेदारीको माध्यमबाट सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनलाई नतिजामूलक र प्रभावकारी बनाउने,
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी स्थानीय सुशासन कायम गर्ने,

३.६. नगरपालिकाको क्षमताको वर्तमान अवस्था विश्लेशण

नगरपालिकाको क्षमता विकासको विद्यमान अवस्थालाई निम्न चार भागमा विभाजन गरी चित्रण तथा विश्लेषण गरिएको छः

३.६.१ भौतिक स्रोत साधनः

संस्थाको भूमिकालाई कम लागतमा प्रभावकारी रुपले सम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने कार्यस्थान तथा कार्यालय सामग्री, सवारी साधन, मेसिन तथा उपकरण र सूचना तथा संचार प्रविधिको वर्तमान अवस्थालाई यस अन्तर्गत राखिएको छ ।

कार्यस्थानः हालको नगरपालिका मुख्य कार्यालय पुराना भवनहरुमा सञ्चालनमा रहेको छ। यी भवनहरुमा कार्यकक्षको अभाव छ भने कार्यालयको शाखाहरुको लेआउट व्यवस्थित छैन । पार्किङ्ग, वस्ने स्थान लगायत कार्यालय स्थानको कमी भएकोले कार्य वातावरण सहज भएको देखिदैन । यसका अतिरिक्त नगरपालिका अन्तर्गतका केही शाखाहरुमा पुर्वाधारको अभाव रहेको छ । यसले नगरपालिकाको कार्यलाई व्यवस्थित रुपले सञ्चालन गर्न उपयुक्त स्थानको खोजी गरी पर्याप्त सेवाग्राही मैत्री कार्यस्थान, शिशु स्याहार केन्द्र, बैठक कक्ष, तालिम कक्ष र सभाहल सहितको सुरक्षित भवनको निर्माण कार्य अघि बढाउन आवश्यकता देखिन्छ,। साविकमा गाउँ विकास समितिवाट नगरपालिकाको वडामा रुपान्तरण भई आएका नयाँ वडाहरुमा नयाँ स्वास्थ्य चौकी लगायतका पुर्वाधारको लागि भवनहरु निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । नगरपालिकाको प्रायजसो वडाहरुको आफ्नै भवन रहेकोछ, कतिपय चालु बर्षमा निर्माणको प्रकृयामा रहेका छन ।

कार्यालय सामग्रीः हाल नगरपालिकाका शाखा तथा वडाहरुमा आवश्यक पर्ने न्यूनतम कार्यालय सामग्रीहरु जस्तो फर्निचर, कम्प्युटर/ल्यापटप, प्रिन्टर, फोटोकपी, टेलिफोन आदि विद्यमान छन् । नगरपालिकाले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण प्रतिवेदन २०७२ पारित गरी सो अनुसार विभिन्न विभाग, तथा शाखाहरुलाई उपयुक्त हुने कार्य गरेको भएता पनि हाल पुन संरचना हुँदाको वखतमाा संवैधानिक अधिकारका आधारमा कर्मचारी दरवन्दी पनि वृद्धी भएकाले सोहि अनुसार कार्य गरी विद्यमान कार्यस्थानको पुन लेआउट गरी आवश्यक कार्यस्थान सहितको फर्निचर तथा कार्यालय सामग्रीको ब्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । त्यसै गरी वडा तथा स्वस्थ्य सेवा केन्द्रको कार्यालय सामग्रीको आवश्यकता अध्ययन गरी सो अनुसार कार्यालय सामग्रीहरु क्रमशः उपलब्ध गराउदै जानु पर्ने देखिन्छ ।

सवारी साधनः नगरपालिकाका प्रमुख लाई चार पाङ्ग्रे सवारी साधन उपलब्ध गराइएको छ । यसका अतिरिक्त, अन्य शाखा तथा फिल्डमा काम गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरुलाई मोटरसाइकल उपलब्ध गराइएको छ । नगरपालिकाका वडा कार्यललयमा मोटर साईकल उपलब्ध गराइएको छ । नगरपालिकाको काममा सहजता ल्याउन कार्य सञ्चालन तथा अनुगमनको लागि एक वटा चार पाङ्ग्रे सवारी साधन उपलब्ध गराउन आवश्यक देखिन्छ ।

मेसिन तथा उपकरणः नगरपालिकासंग फोहरमैला व्यवस्थापनकोलागि टिपर तथा टयाक्टरको उपलव्धता भएता पनि पर्याप्त रहेका छैनन् । आगलागी नियन्त्रणको लागि १ वटा वारुणयन्त्र रहको छन् । नगरपालिकाको फोहरमैला व्यवस्थापन, वातवरण संरक्षण तथा आगलागी नियन्त्रणको लागि थप आधुनिक उपकरणहरुको आवश्यकता देखिएको छ भने स्वास्थ्यजन्य फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक उपकरणको आवश्यकता महशसु गरिएको छ । यसका अतिरिक्त निर्माण सामग्रीहरुको गुणस्तर परीक्षणको लागि प्रयोगशाखा उपकरणहरुको ब्यवस्था गर्नु जरुरी देखिन्छ । यसको व्यवस्था गर्नाले जिल्लाका अन्य स्थानीय तहलाई पनि सहयोग पुर्याउने हुँदा अन्तर स्थानीय तह साझेदारी गर्न सकिन्छ ।

सूचना तथा संचार प्रविधिः नगरपालिकमा सूचना प्रविधि शाखा स्थापना भई कार्य सम्पादन भई आएको छ । नगरपालिकाले आफ्नो वेवसाइटलाई ब्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गरिरहेको छ । नगरपालिकाको कार्यसम्पादनमा सहजताका लागि कम्प्युटर सफ्टवयर प्रणालीहरु स्थापना गरी कार्य गर्न सुरूवात गरेको छ। सूचना तथा संचार प्रणालीमा सुधार ल्याउन प्रयोग गरि एकआपसमा लिङ्क गर्ने, आवश्यक थप सफ्टवयर प्रणालीको प्रयोग गरी सञ्चालनमा ल्याउने तथा कार्यालयको आन्तरिक संचारको लागिइन्टरकमको आवश्यकता महशुस भएको छ ।

३.६.२ नीति, योजना, कानून, कार्यविधि र पद्धतिः

नगरपालिकालाई प्राप्त अधिकारहरुको ब्यवस्थित तथा संस्थागत रुपमा कार्यान्वयन गर्न विधि तथा प्रणालीको स्थापना गर्नु आवश्यक हुन्छ । यसका लागि आवश्यक नीति, ऐन—नियम, कार्यविधि, योजना आदि तर्जुमा गरी कार्यान्वयमा ल्याउनु जरुरी हुन्छ । त्यसैगरी सम्पादन गरिने कार्यलाई ब्यवस्थित रुपले सम्पादन गर्न तथा सबैमा एउटै बुझाइ ल्याउन प्रणाली निर्धारण गर्नु पनि उत्तिकै आवश्यक हुन्छ । कार्यप्रणाली अन्तर्गत कार्य सम्पादन प्रणाली, कार्य वातावरण, संचार, समन्वय जस्ता पक्ष समावेश हुन्छन् । यसै सन्दर्भमा नगरपालिकाले तर्जुमा गरेका विधि तथा कार्यप्रणालीहरुको विद्यमान अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ :

नीति तथा रणनीतिः नगरपालिकाले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको क्रममा वार्षिक रुपमा नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिआएको छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिकाले हाल सम्म सवैधानिक अधिकार अनुसार ७ वटा ऐन तथा नियम निर्माण गरि वेवसाइटमा प्रकासन गरेको छ भने केहि पारित गरका अप्रकासित भएकाले तत्काल प्रकासन गर्नु पर्ने देखिन्छ । आवश्क्ता का आधारमा तत्काल धेरै कानून निर्माण गर्नु आवस्यक रहेको छ । यसमा भएको खाडल लाई पुरा गर्न कार्य गर्नकालागी विधान समिति लाई सकृय वनाउन अवस्यक देखिन्छ

३.६.३ मानव संसाधनः

नगरपालिकाको भूमिका सही तरिकाले पुरा गर्नको लागि आवश्यक संख्यामा सहि क्षमता भएका जनशक्ति समयमै प्राप्त गर्नुपर्दछ । यसै सन्दर्भमा, नगरमा रहेका विद्यमान मानव संसाधन तथा थप आवश्यक मानव संसाधन प्राप्तिका लागि नगरपालिकाले गरको प्रयासहरुको विश्लेषण यस अन्तर्गत राखिएको छ । नगरपालिकामा प्रमुख, उपप्रमुख र १० जना वडाध्यक्ष तथा ४० जना वडा सदस्य रहेका छन भने ....जना का कार्यपालिका रहेको छ । पुनर्संरचना पछि गठन भएको नगरपालिकाले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको कार्य नभएकोले नगरपालिकामा रहने शाखाहरु एकीन भई कर्मचारी दरबन्दी निर्धारण भइसकेको अवस्था छ र हाल नगरपालिकामा ११२ जना स्थाई, अस्थाई तथा करारमा जनशक्ति कार्यरत रहेका छन। नगरपालिकाको कार्यलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्नको लागि संगठन तथा ब्यवस्थापन सर्भेक्षण को सुझाव अनुसारका शाखाहरुको ब्यवस्था, विद्यमान कर्मचारीहरुको मिलान तथा थप कर्मचारी प्राप्ति गर्ने प्रकृया तत्कालै अघि वढाउन आवश्यक देखिन्छ । साथै केही विषयगत विषेशज्ञहरुको दरवंदीको ब्यवस्था गरी तत्कालै नियुक्त गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस गरिएको छ । हाल नगरपालिकामा निम्न संख्यामा कर्मचारी रहेका छन ।

३.६.४ मानव संसाधन क्षमता विकासः

नगरपालिकाको भूमिकालाई प्रभावकारी रुपमा सम्पादन गर्न विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता (ज्ञान, सीप र मनोवृत्ति) मा निरन्तर सुधार ल्याउन जरुरी हनुछ । यस अन्तर्गत स्थानीय सरकारका भूमिका पुरा गर्ने जिम्मेवारीमा रहको जनशक्ति (निर्वाचित पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरु, स्थानीय सरकारसंग प्रत्यक्ष सम्लग्न भई कार्य गर्ने उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरु, स्वयंसेवीहरु आदि) को क्षमता विकास पर्दछ । नगरपालिकाले मानव संसाधन विकासका लागि गरेका प्रयासहरुको विश्लेषणलाई यस अन्तर्गत राखिएको छ । नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य विकास साझेदा रहरुवाट आपूर्तिमा आधारित विभिन्न तालिमहरु उपलब्ध गराइएको भएता पनि यकिन तथ्याङक रहेको छैन। नगरपालिकाको आ.व. २०७८।७९ को वार्षिक बजेट ६५,१५, ७२,८०० मध्ये विभिद क्षेत्रमा तालिम तथा क्षमता विकासमा वजेट विनियोजन गरेतापनि क्षमता विकासका क्षेत्रलाइ यकिन नगरेकाले कति वजेट विनियोजन गरियो प्रस्ट देखिदैन। तथापि, नगरपालिकाको परिवर्तित भूमिका अनुसार कार्य सम्पादनका लागि जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकासकोलागि योजनावद्ध रुपमा कार्यक्रमहरु संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता भने महसुस गरेको देखिन्छ ।

३.६.५ नगर पालिकाको स्वमुल्याङकन र क्षमता को खाडलः

संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था अनुसार स्थानीय शासन, सेवा प्रवाह र विकास निर्माण कार्यलाई समावेशी, सहभागितामूलक, नतिजामूलक र पारदर्शी बनाउन नीति, कानून, कार्यविधि तथा मापदण्ड, योजना र कार्यक्रम, भौतिक पूर्वाधार तथा सुविधा, सीप र दक्षता अभिवृद्धि गर्न स्थानीय तहको संस्थागत स्वमूल्याङ्कन बाट देखिएको अवस्थाको आधारमा क्षमताको आवश्यकता पहिचान गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं १

२०७७।०७८ को नगरपालिकाको स्वमुल्याङकन

विषय क्षेत्र	पुर्णांक	प्राप्त अंक	प्रतिसत
शासकिय प्रवन्ध	९	७	७७.७८
संघठन तथा प्रशासन	८	४.५	५६.२५
वार्षिक वजेट तथा योजना व्यवस्थापन	११	७.५	६८.१८
वितिय तथा आर्थिक व्यवस्था	११	९.२५	८४.०९
सेवा प्रवाह	१६	१०.७५	६७.१९
न्यायिक कार्य सम्पादन	७	६.५	९२.८६
भौतिक पुर्वाधार	१३	६.७५	५१.९२
सामाजिक समावेशिकरण	१०	५	५०

संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन	९	४.५	५०
सहकार्य र समन्वय	६	१	२०.८३
जम्मा	१००	६३	६३

श्रोत LISA Nepal - Home (mofaga.gov.np)

३.७ क्षमता विकास कार्ययोजना

क्षमताको अवस्था विश्लेषण तथा आवश्यकता लेखाजोखाको आधारमा पहिचान भएका क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यहरु समावेश कार्ययोजना देहायअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका २

खाँदवारी नगरपालिकाको क्षमता बिकास योजना

रकम रु. हजारमा

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
१. शासकीय प्रवन्ध		**1500**	**1400**	**1400**	**4300**
स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रका विषयमा नीति, कानून, कार्यविधि निर्माण, प्रवोधीकरण, प्रकाशन र परिमार्जन	प्रशासन शाखा	300	300	400	**1000**
समिति/उप—समिति बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण र सो सम्बन्धमा अनुशिक्षण	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा	200	200	200	**600**
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सञ्चालन निर्देशिका तयार गर्ने र सो अनुसार अनुगमन प्रतिवेदन तयार गर्ने	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा	250	200	100	**550**
सदाचार नीति तर्जुमा, निर्वाचित पदाधिकारी आचारसंहिता तर्जुमा र सम्पत्ति विवरण तयार सार्वजनिकीकरण	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा	100	100	100	**300**
सामाजिक जवाफदेहिता तथा सुशासन प्रवद्र्धन कार्यक्रम (नागरिक सन्तुष्टी सर्भेक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक खर्चको लेखाजोखा, सामाजिक परीक्षण, मिडिया कार्यक्रम)	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा	300	300	300	**900**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
SUTRA मा आधारित भई राजस्व, खर्च तथा बजेट तयारी सम्बन्धी तालिम तथा व्यवहारिका अभ्यास	आर्थिक प्रशासन/शाखा योजना शाखा	350	300	300	**950**
२. संगठन तथा प्रशासन		**4300**	**4100**	**4300**	**12700**
क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन, समीक्षा र अद्यावधीकरण	कार्यपालिका, प्रमुख, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा	0	0	200	**200**
कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि प्रशिक्षण कार्यक्रम (अभिमुखीकरण, सेवाकालीन तालिम, प्रक्रिया सहजीकरण)	कार्यपालिका, प्रमुख, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा	2000	2000	2000	**6000**
स्थानीय तह अनुभव आदानप्रदान तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	कार्यपालिका, प्रमुख, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा	1000	1000	1000	**3000**
वार्षिक समीक्षा तथा एकीकृत प्रगति विवरण ढाँचा तथा निर्देशिका तर्जुमा तथा आवधिक एकीकृत विवरण तयारी	योजना शाखा तथा सबै विषयगत शाखाहरु	200	200	200	**600**
संगठन व्यवस्थापन सर्भेक्षण (संगठन संरचना, दरबन्दी निर्धारण, एकाइ तथा पदगत कार्यविवरण तयारी)	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा	500	300	300	**1100**
नतिजामुखी कार्य सम्पादन कार्यक्रम (नतिजामुखी कार्यसम्पादनका लागि प्रमुख तथा प्र.प्र.अ. बीच र प्र.प्र.अ र शाखा प्रमुख बीच कार्य सम्पादन सम्झौता) र वार्षिक समिक्षा	अध्यक्ष, प्रमुख प्रसासकिय अधिकृत र शाखा प्रमुख	100	100	100	**300**
कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	कार्यपालिका तथा प्र.प्र.अ	500	500	500	**1500**
३. वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन		**2700**	**5100**	**2200**	**10000**
जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन	कार्यपालिका, योजना शाखा	0	3000	0	**3000**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
विषयगत गुरुयोजना तर्जुमा र अद्यावधिकरण (कृषि, पर्यटन, यातायात, विपद व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता)	प्रमुख, प्र.प्र.अ तथा योजना शाखा	200	200	200	**600**
आयोजना बैंक तथा योजना तर्जुमा	कार्यपालिका र प्र.प्र.अ.	500	500	500	**1500**
विषयगत समिति सञ्चालन कार्यविधि निर्माण र समिति लागि योजना र बजेट तर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखीकरण (राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति)	प्रमुख, उपप्रमुख र प्र.प्र.अ तथा योजना शाखा	500	500	500	**1500**
तेश्रो पक्षबाट प्राविधिक परीक्षण तथा आयोजनाको मूल्याङ्कन (रु. २५ लाख भन्दा बढी लागतका वार्षिक ३ वटा)	प्रमुख, प्र.प्र.अ., योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा	200	200	200	**600**
दिगो विकासका लक्ष्य स्थानीयकरण मार्गचित्र तयारी र अध्यावधिक	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ र सबै शाखा	500	0	100	**600**
नीति, बजेट र कार्यक्रमको लैङ्गिक तथा जलवायु परीक्षण कार्यक्रम	कार्यपालिका, विषयगत समिति, प्र.प्र.अ. तथा विषयगत शाखा	300	200	200	**700**
बजेट सीमा र मार्गदर्शन तयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ र सबै शाखा	100	100	100	**300**
उपभोक्ता समिति क्षमता विकास कार्यक्रम	प्रमुख, प्र.प्र.अ. योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा	200	200	200	**600**
गैसस डेस्क स्थापना र गैससको बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा समावेशीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा प्रतिवेदन	सामाजिक विकास शाखा	100	100	100	**300**
४. वित्तीय तथा आर्थिक व्यवस्थापन		**1900**	**1200**	**1200**	**4300**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
राजस्व सुधार योजना निर्माण कार्यान्वयन र समीक्षा	कार्यपालिका, राजस्व परामर्श समिति, प्र.प्र.अ., राजस्व शाखा	500	300	300	**1100**
राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण र सञ्चालन	कार्यपालिका, राजस्व परामर्श समिति, प्र.प्र.अ., राजस्व शाखा	500	200	200	**900**
राजस्व परामर्श समिति तथा शाखा सुदृढीकरण कार्यक्रम	कार्यपालिका, राजस्व परामर्श समिति, प्र.प्र.अ., राजस्व शाखा	200	200	200	**600**
करदाता शिक्षा कार्यक्रम (वडा स्तरमा वार्षिक १ पटक)	राजस्व परामर्श समिति, प्र.प्र.अ., राजस्व शाखा र वडा कार्यालय	100	100	100	**300**
खरिद गुरुयोजना र बार्षिक खरिद योजनाको समीक्षा तथा अद्यावधीकरण	प्र.प्र.अ, आर्थिक प्रशासन शाखा र अन्य सहयोगी शाखाहरु	400	200	200	**800**
आवधिक तथा वार्षिक विकास कार्यक्रमको आवधिक समीक्षा गोष्ठी आयोजना, एकीकृत प्रतिवेदन तयारी तथा सार्वजनिकरण	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ, विषयगत शाखा	100	100	100	**300**
आर्थिक सर्वेक्षण/समीक्षा प्रतिवेदन र बार्षिक रुपमा अद्यावधिकरण	प्र.प्र.अ., योजना शाखा र विषयगत शाखाहरु	100	100	100	**300**
५. सार्वजनिक सेवा प्रवाह		**2600**	**2600**	**2400**	**7600**
सेवाग्राही सन्तुष्ट सर्वेक्षण (सेवाग्राही सन्तुष्टी मापन तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धमा पृष्ठपोषण)	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ., विषयगत शाखा	200	200	200	**600**
सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह कार्यक्रम (अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर विलिङ्ग, अनलाईन सिफारिश, योजना व्यवस्थापन)	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ., विषयगत शाखा	500	500	300	**1300**
सेवा प्रवाह सम्बन्धी मापदण्ड र कार्य सञ्चालन प्रणाली क्इए तयारी	कार्यपालिका	100	100	100	**300**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
घुम्ती सेवा सञ्चालन (वडा वा आवश्यकता अनुसार)	कार्यपालिका, वडा अध्यक्ष प्र.प्र.अ.	300	300	300	**900**
स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा क्षमता विकास तालिम	समन्धित शाखा	1500	1500	1500	**4500**
६. न्यायिक कार्यसम्पादन		**1700**	**1700**	**1700**	**3400**
न्यायिक समिति, मेलमिलाप केन्द्र तथा मेलमिलापकर्ताको कानूनी, भौतिक र प्राविधिक सीप अभिवृद्धि कार्यक्रम	न्यायिक समिति र समितिको सचिवालय	1000	1000	1000	**2000**
विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	न्यायिक समिति, कानून तथा न्याय शाखा	700	700	700	**1400**
७. भौतिक पूर्वाधार विकास		**2750**	**2300**	**1500**	**6550**
पालिका स्तरीय सडकको वर्गीकरण, नामाकरण, मापदण्ड निर्धारण तथा सडक यातयात गुरुयोजना अद्यावधीकरण	कार्यपालिका, योजना शाखा	1500	0	200	**1700**
सार्वजनिक—निजी साझेदारी नीति, ऐन तथा नियमावली तर्जुमा र पूर्वाधार र सुविधाको विकास र विस्तारमा निजी क्षेत्र परिचालन)	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा	300	300	300	**900**
सार्वजानिक खरिद, अनुगमन, गुणस्तर मापन, application of modern survey tools training	कार्यपालिका, योजना शाखा, पुर्वाधार शाखा	350	400	400	**1150**
पूर्वाधारको दिगो संञ्चालन तथा मर्मत संभार कोष स्थापना नीति तथा कार्यविधि निर्माण र परिपालना (लाभग्राहीको योगदान सहित)	कार्यपालिका, योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा	400	400	400	**1200**
सडक तथा वस्ति विकास योजना निर्माण MTMP	योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा	0	1000	0	**1000**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (BEA) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (EIA) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (IEE) सम्बन्धी नीतिगत, कानूनी र प्रक्रियागत व्यवस्था सम्बन्धमा कार्यपालिका, विषयगत शाखा र सरोकारवाला लागि अभिमुखीकरण	वातावरण शाखा, योजना शाखा	200	200	200	**600**
८. सामाजिक समावेशीकरण		**1500**	**1650**	**1800**	**4950**
छुवाछुत लगायत सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद र हिंसाका घटना न्यूनीकरण तथा सामाजिक सद्भाव सम्बन्धी सचेतना तथा जागरण सञ्चालन	कार्यपालिका, महिला,बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	300	300	300	**900**
बालबालिका पुनरुथापना केन्द्र, जेष्ठ नागरिक आश्रय केन्द्र, अशक्त स्याहार केन्द्र स्थापना लगायत संरक्षण सम्बन्धी नीति, कानून तथा प्रक्रियागत व्यवस्था र पूर्वाधार तथा संरचना निर्माण पैरवी क्षमता विकास कार्यक्रम	कार्यपालिका, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, योजना शाखा	200	200	300	**700**
सामाजिक कुरिती नियन्त्रण सम्बन्धी नीति, कानूनी र प्रक्रियागत व्यवस्था सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यपालिका, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, न्यायिक समिति	200	200	250	**650**
विज्ञ परामर्शद्धारा नीति, योजना तथा कार्यक्रमको लैंगिक परीक्षण (GESI Audit) प्राप्त निष्कर्ष अनुसार नीति योजना तथा कार्यक्रममा परिमार्जन	कार्यपालिका, महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिक शाखा	200	150	150	**500**
अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सशक्तिकरण तथा आयआर्जन कार्यक्रम	कार्यपालिका, महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिक शाखा	100	300	300	**700**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
महिला सशक्तिकरण, आयआर्जन तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	कार्यपालिका, महिला, बालबालिका र जेष्ठ नागरिक शाखा	500	500	500	**1500**
९. वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन		**1800**	**1600**	**1600**	**5000**
विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि नीति, ऐन, कार्यविधि, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पालिका तथा वडा स्तरमा अभिमुखीकरण	कार्यपालिका, प्रशासन शाखा, योजना शाखा, वातावरण शाखा	500	300	300	**1100**
प्रकोप रोकथाम, विपद पूर्व तयारी, उद्धार र राहत सामग्रीको व्यवस्थापन	कार्यपालिका, वातावरण शाखा, योजना शाखा	500	200	200	**900**
स्थानीय प्राकृतिक श्रोत संरक्षण नीति, ऐन, वातावरणमैत्री योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमार कार्यान्वयन	कार्यपालिका, वातावरण शाखा	200	100	100	**400**
आधार पूर्वाधार सहित वातावरणमैत्री नगरपालिका घोषणा	कार्यपालिका, वातावरण शाखा		500	500	**1000**
बाल उद्यान/खुल्लाक्षेत्र, हरियाली क्षेत्र विस्तारका लागि स्थान पहिचान तथा कार्यक्रम र बजेट तर्जुमामा सहजीकरण	कार्यपालिका, वातावरण शाखा, योजना शाखा	300	300	300	**900**
वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयनमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गैसस सहभागिताको लागि समन्वय, सम्बन्ध विकास र पैरवी कार्यक्रम	कार्यपालिका, वातावरण शाखा, योजना शाखा र अन्य विषयगत शाखा	300	200	200	**700**
१०. सहकार्य र समन्वय		**600**	**600**	**600**	**1800**
संघ र प्रदेश सरकारसँग नियमित सञ्चार, समन्वय र पैरवी कार्यक्रम	कार्यपालिका, अध्यक्ष प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा	200	200	200	**600**
अन्तर स्थानीय तह संयुक्त लगानी क्षेत्र तथा आयोजनाको पहिचान, आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन विधि, लगानी र लाभ बाँडफाँटको ढाचा तयारी	कार्यपालिका, अध्यक्ष प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा	200	200	200	**600**

विषय क्षेत्र अनुसार प्रस्तावित कार्यहरु	जिम्मेवारी	वार्षिक स्रोत आवश्यकता			जम्मा लागत
		२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
स्थानीय तह बीच साझा हित र सरोकारको विषयहरु खोजी तथा समन्वयका संयुक्त समिति निर्माण र परिचालन	कार्यपालिका, अध्यक्ष प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा	200	200	200	**600**
कुल जम्मा		**21350**	**22250**	**18700**	**60600**

परिच्छेद ४
क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन

४.१ स्रोत आवश्यकता

मता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नै स्रोतको व्यवस्था गर्नु पर्ने हुन्छ । यद्यपि, यसको कार्यान्वयको लागि वाह्य सहयोग समेत जुटाई आवश्यक स्रोत (बजेट, समय तथा स्रोत व्यक्ति) को व्यवस्थापन गर्नु चुनौतीपुर्ण नै हुन्छ । क्षमता विकास योजनामा समावेश गरिएका कतिपय कार्यक्रम/क्रियाकलापहरु सहयोगी संस्थाहरुसंगको साझेदारीमा पनि संचालन गर्न सकिने हुँदा समन्वय तथा सहकार्यको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसका लागि मानव संसाधन विकास शाखाको भूमिका महत्वपूर्ण हुन जान्छ ।

क्षमता विकास योजनाले निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न तर्जुमा गरिएको कार्य योजनामा नगरपालिकाको आन्तरिक र वाह्य श्रोतबाट हासिल गर्ने लक्ष्य सहित स्थानीय विकासका सरोकारवालाबाट हुन सक्ने लगानीका स्रोतहरू परिचालन गरिने छ । यस क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको लागि तिन आर्थिक वर्षमा कुल रु. ६ करोड ६ लाख खर्च हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । योजनाको विषय क्षेत्र अनुसारको अनुमानित लागत रकम देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । योजनामा प्रस्ताव गरिएका केहि कार्यक्रम नेपाल सरकारको नियमित कार्यक्रमले सम्वोधन गर्ने, केहि कृयाकलवहरु प्रदेश सुसासन केन्द्रको नियमित कार्यक्रममा पर्ने भएको तथा केहि पालिकाको भौतिक पुर्वाधार संग जोडिने, तथा केहिको लागी विकास साझेदार संग पनि सरोकार राख्ने भएकाले प्रस्तावित वजेटको करिव ६० प्रतिसत अर्थात वार्षिक १ करोड वरावरको रकम क्षमता विकासका लागि पालिकाको नियमित वजेट वाट विनियोजन गर्नु पर्ने देखिन्छ । नगरपालिकाको वार्षिक वजेट ८० करोड अनुमानित हुँदा ३ वर्षमा २ अरव ४० करोड हुँने हुँदा यसको आधारमा क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कुल बजेटको करिव २.७५ प्रतिशत विनियोजन गर्नुपर्ने देखिन्छ । तर कति पयकार्यक्रम प्रदेस तथा संघको नियमित कार्यक्रमले संवोधन गर्ने हुँदा २ प्रतिसत हाराहरीमा वजेट विनियोजन गरे लक्ष हासिल गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं ३

वार्षिक स्रोत आकलन

विषयगत क्षेत्रहरु	आर्थिक वर्ष अनुसार बजेट (रु. हजारमा)			जम्मा लागत
	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
१.शासकीय प्रवन्ध	1500	1400	1400	**4300**
२.संगठन तथा प्रशासन	4300	4100	4300	**12700**
३.बार्षिक बजेट तथा योजना तर्जुमा	2700	5100	2200	**10000**
४.वित्तीय एवं आर्थिक व्यवस्थापन	1900	1200	1200	**4300**
५.सेवा प्रवाह	2600	2600	2400	**7600**
६.न्यायिक कार्यसम्पादन	1700	1700	1700	**3400**

७.भौतिक पूर्वाधार	2750	2300	1500	**6550**
८.सामाजिक समावेशीकरण	1500	1650	1800	**4950**
९.वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	1800	1600	1600	**5000**
१०.सहकार्य र समन्वय	600	600	600	**1800**
जम्मा	21350	22250	18700	**60600**

४.२ स्रोत परिचालन रणनीति

नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि निम्न रणनीतिहरु अवलम्वन गर्ने गरी प्रस्ताव गरिएको छः

- प्रत्येक वर्ष वार्षिक बजेटमा क्षमता विकास कार्यक्रम समावेश गर्ने र कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन गर्ने,
- संस्थागत अवस्था तथा मानव संसाधन विकास आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी क्षमता विकास कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकताको आधारमा क्रमशः संचालन गर्ने,
- संघीय मन्त्रालय, प्रदेश सरकार, पिएलजिएसपी, निजी क्षेत्र तथा विकास साझेदारहरुसंगको साझेदारी र सहकार्यमा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- क्षमता विकास क्रियाकलापको गुणस्तरको सुनिश्चितताका लागि कार्यक्रम सञ्चालन अवधिभित्रै तथा कार्य सम्पन्न भएपछि अनुगमन गर्ने,
- क्षमता विकास योजनालाइ नतिजामुखी सेवा प्रवाह तथा कार्यसम्पादनसँग आबद्ध गर्ने,
- क्षमता विकासका क्रियाकलाप संचालन गर्दा महिला, दलित, मधेशी, आदिवासी, जनजाति, सीमान्तीकृत लगायत पछाडि परेका वर्ग र समुदायलाई समेत लक्षित गरी लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणकोमूलप्रवाहीकरणलाई प्रवर्धन गर्ने खालका क्रियाकलापहरुलाई प्राथमिकता दिने,
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा प्रदेश र सङ्घीय सरकारका निकायहरुसंग समन्वय गरी दोहोरो पना हुन नदिने,
- नवीनतम अवधारणा तथा सूचना प्रविधिहरुको उपयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- यस क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको अतिरिक्त विकास प्रशासन तथा सेवा प्रवाहमा आएका नवीनतम अवधारणा, सोंच, प्रविधि, नयाँ नीति—नियम जस्ता पक्षमा क्षमता विकास गर्न सङ्घीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयद्वारा संचालित कार्यक्रम, आयोग, विभाग तथा अन्य विशिष्ट प्रकृतिका क्षमता विकासका क्षेत्रमा क्रियाशील निकायबाट संचालन गरिने कार्यक्रमहरुमा सहभागी हुने, र
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्दै लैजाने ।

४.३ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति

वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रमका माध्यमबाट मध्यम अवधिको यस क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गरिनेछ । क्षमता विकास योजनाको आधारमा तीन वर्षको श्रोत तथा खर्चको प्रक्षेपण सहित मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिनेछ । मध्यमकालीन खर्च संरचना बमोजिम प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रममा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा नेपाल सरकारबाट उपलब्ध दिग्दर्शन तथा नगरपालिकावाट स्वीकृत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यविधि अनुसार नगर कार्यपालिका कार्यालय, विषयगत समिति, अनुमगन तथा सुपरीवेक्षण समिति तथा विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालयबाट प्रक्रिया तथा नतिजा अनुगमन तथा उपलब्धीको समीक्षा तथा प्रभावको लेखाजोखा गरिनेछ । क्षमता विकास योजनाको प्रभाब, असर, प्रतिफल तहको नतिजा मापन तथा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ । प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी खाँदवारी नगरपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिलाई परिचालन गरिनेछ । यस क्षमता विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका औजार तथा विधि देहायअनुसार रहनेछ :

- स्थलगत अनुगमन
- कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति वीच तुलना
- नागरिक अनुगमन
- नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार नतिजा अनुगमन तथा वार्षिक समीक्षा
- नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक मध्यावधि समीक्षा
- नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन)

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको उपरोक्त विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना अनुसार आवधिक योजना, वार्षिक कार्यक्रमसँगै क्षमता विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको व्यवस्था नगरपालिकाले गर्नेछ ।

अनुसूचीहरु

अनुसुची १ः क्षमताको अवस्था विश्लेषण तथा आवश्यकता पहिचान (स्थानीय सरकारको स्वमुल्याङकनका आधारमा)

विषय क्षेत्र –१ः शासकीय प्रवन्ध

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
१.१ सभाको सञ्चालन प्रक्रिया	सभाको बैठक भन्दा ७ दिन अगावै सदस्यहरुलाई छलफल र निर्णय गर्नु पर्ने विषयहरु स्पष्ट रुपमा लिखित जानकारी गराउने गरिएको	सभाको बैठक भन्दा ७ दिन अगावै सदस्यहरुलाई छलफलका विषयहरु समावेस गरि पत्राचार तथा विधुतीय माध्यम दुवै प्रयोग गरेको ।	सभामा मात्र भएको सवै वैठकमा नभएको	सभा तथा नियमित वैठकमा सुचना व्यवस्थापन गर्ने ।
१.२ सभा र कार्यपालिकाका समिति/उप–समिति सञ्चालन कार्यविधि	समिति/उप–समिति बैठक र सभा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण र कार्यान्वयन भएको हुनेछ	समिति/उप–समिति बैठक र सभा सञ्चालन सम्बन्धी आम्सिकमात्रामा मात्रामा तयारभएका ।	आवस्यक निति निर्माण नभएको र प्रशिक्षण को अभाव ।	समिति/उप–समिति गठन तथा बैठक र सभा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गर्ने र सो बारे अनुशिक्षण गर्ने ।
१.३ कार्यपालिकाको निर्णय प्रक्रिया	खुल्ला रुपमा छलफल भई सर्वसम्मत रुपमा निर्णय भएको।	खुल्ला रुपमा छलफल भई सर्वसम्मत रुपमा निर्णय भएको।	वेवसाईटमा सार्वजजिक नभएको	प्रतेक पालिकाको वैठकको निर्णय वेवसाइट मार्फत सार्वननिक गर्ने ।
१.४ कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन	कार्यपालिकाको बैठक निर्धारित विधि अनुरुप सञ्चालन भएको हुनेछ ।	कार्यपालिकाको बैठक निर्धारित विधि अनुरुप सञ्चालन भएको ।	वैठक तोकिएका समयमा हुन नसकेको	कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन (बैठक बोलाउने,मिति स्थान तोक्ने, कार्यसुची उपलब्ध गराउने,गणपुरक संख्या, निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर, निर्णयमा असहमति आदी) तोकिएकै प्रक्रिया बमोजिम गर्ने, समय को पालना गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
१.५ कार्यपालिकाको बैठक संख्या	का.पा.बैठक महिनामा कम्तीमा एक पटक बसको हुनेछ र उक्त बैठकमा पूर्व निर्णयको कार्यान्वयनको अवस्था बारेमा समीक्षा समेत भएको हुनेछ ।	महिनामा एक पटक वस्ने गरेको ।	मिति नियमित नभएको	निरन्तरता दिने र अघिल्लो वैठकको निर्णयको प्रगति समिक्षा गर्ने । र समय व्यवस्थापन गर्ने ।
१.६ स्थानीय कानूनहरु र निर्णयहरुको सार्वजनिकीकरण	सभा/कार्यपालिकाले बनाएका स्थानीय कानून तथा निर्णयहरुको सार्वजनिकीकरण गर्दा कानूनहरु स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशनमा प्रकाशित गरी निर्णयहरु वेबसाईट,सूचना पांटी र अन्य सञ्चार माध्यमबाट सार्वजनिक गर्ने गरेको ।	सभा/कार्यपालिकाले बनाएका स्थानीय कानून तथा निर्णयहरुको सार्वजनिकीकरण गर्दा कानूनहरु स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गरी निर्णयहरु वेबसाईट,सूचना पांटी र अन्य सञ्चार माध्यमबाट सार्वजनिक भएको ।	सवै कानूनहरु राजपत्रमा प्रकासित नभएको र सुचना टाँस तथा वेवसाईटमा नराखेको र वडा स्तरमा कानूनको वारेमा जाकारी नभएको, अनुशिक्षणको अभाव रहेको ।	स्थानीय कानून तथा निर्णयहरुको सार्वजनिकीकरण गर्दा कानूनहरु यथाशक्य स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशनमा प्रकाशित गर्ने र निर्णयहरु पनि यथाशक्य वेबसाईट,सूचना पांटी र अन्य सञ्चार माध्यमबाट सार्वजनिक गर्ने । मुख्य कानूनहरुको वडा स्तरमा अनुशिक्षण गर्ने ।
१.७ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार भै पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन र नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण भएको हुनेछ ।	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालि नभएको	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली दस्तावेज तयारी र स्वीकृति नभएको	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका तयार गर्ने र सो अनुरुप कार्यसन्चालन गर्ने ।
१.८ स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुको सम्पति विवरण	स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले कानून बमोजिम पेश गर्नु पर्ने सम्पत्ति विबरण सबै पदाधिकारीबाट पेश भएको हुनेछ ।	स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले कानून बमोजिम पेश गर्नु पर्ने सम्पत्ति विबरण सबै पदाधिकारीहरुबाट पेश भएको ।		स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले कानून बमोजिम पेश गर्नु पर्ने सम्पत्ति विबरण सबै पदाधिकारीहरुबाट तोकिएकै मिति भित्र पेश गर्ने,गराउने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
१.९ लेखा प्रणालीमा सूत्रको प्रयोग	योजना,बजेट र खर्चमा को प्रयोग भएको हुनेछ ।	योजना,बजेट र खर्चमा SUTRA को प्रयोग भएको ।		योजना,बजेट र खर्चमा SUTRA को प्रयोगद्धारा नै कार्यसम्पादन गर्ने प यसकालागी थप जनशक्ति प्रसिक्षित गर्ने ।

विषय क्षेत्र —२ : संगठन तथा प्रशासन

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
२.१ गाउँपालिकाको क्षमता विकास	क्षमता विकास योजना तर्जुमा भै बार्षिक लक्ष्यको ८० प्रतिशत भन्दा बढी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	स्थानयि सरकार सन्चालन ऐनको दफा १०२ अनुसार क्षमता विकास योजना तयार नभएको ।	क्षमता विकास योजना तर्जुमा समयमा तर्जुमा नभएको ।	क्षमता विकास योजना तर्जुमाको कार्य भै रहेको हुंदा यसलाई छिटो अन्तिम रुप दिई योजनाले समेटेको बार्षिक लक्ष्यको ८० प्रतिशत भन्दा बढी कार्यान्वयन गर्ने ।
२.२ जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी (स्थाससंऐ दफा १०२ (२) अनुसार बनेको कार्यविधि	नगरपालिकाको कूल चालू खर्चको डेढ प्रतिशत भन्दा बढी रकम जनशक्ति विकासमा खर्च भएको हुनेछ ।	स्थानयि सरकार सन्चालन ऐनको दफा १०२ अनुसार क्षमता विकासमा तोके बमोजिम वजेट विनियोजन गरि खर्च नगरेको ।	कूल चालू खर्चको १ प्रतिसत भन्दा कम वजेट विनियोजन भई त्यो पनि खर्च नभएको ।	वजेट विनियोजन गरि नियमानुसार कार्ययोजना वनाएर क्षमता विकासका क्षेत्रमा खर्च गर्ने ।
२.३ क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको सहभागिता	६० प्रतिशत भन्दा बढी पदाधिकारी र कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रममा सहभागि भएको ।	तथ्याङक नभएको ।	कमजोर क्षमता विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङक व्यवस्थापन ।	क्षमता विकास योजना तयास गरि कार्यक्रम सन्चालन गर्ने र अभिलेख तथा प्रतिवेदनको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
२.४ प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण	संघ र प्रदेशलाई पठाउनु पर्ने प्रतिवेदन र विबरणहरु नियमित रुपमा तोकिएको समयमा पठाई विबरणहरु कार्यालयको वेब साईटमा राखिएको हुनेछ ।	संघ र प्रदेशलाई पठाउनु पर्ने प्रतिवेदन र विबरणहरु नियमित रुपमा तोकिएको समयमा पठाईको विबरणहरु कार्यालयको वेब साईटमा नराखिएको ।	प्रतिवेदनलाई वेवसाईट मार्फत सार्वजानिक गर्ने नगरिएको ।	सम्वन्धित निकायलाई पठाउनु पर्ने प्रतिवेदन मागमा मात्र नभएर जिम्वेवारिताका साथ तोकिएको समयमै पठाई सो को विबरण यथाशीघ्र वेब साईटमा समेत राख्ने व्यवस्था गर्ने।
२.५ विषयगत शाखा/ उपशाख/एकाइ एवं जनशक्तिको कार्यविवरण	सबै संरचना तथा कार्यरत जनशक्तिको कार्यविबरण तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको तथा विबरणहरुलाई वेबसाईटमा राखिएको ।	सबै संरचना तथा कार्यरत जनशक्तिको कार्यविबरण तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनकालागी OMN सर्वक्षण गरेको तर विबरणहरुलाई वेबसाईटमा नराखिएको ।	OMN प्रतिवेदन कार्यन्वयनमा नल्याएको ।	OMN प्रतिवेदन कार्यन्वयनमा ल्यएर सवै जनशक्तिको कार्यविबरण सार्वजनिक गर्ने ।
२.६ स्थायी पदपुर्ति नगर्ने भनिएका पदहरुमा करारबाट मात्र पदपुर्ति	ऐन लागू भैसकेपछि स्थायी पदपुर्ति नगर्ने भनिएका पदहरुमा करारबाट मात्र सेवा लिईएको र करार सेवाको अवधि पारिश्रमिक र अन्य सुविधा करार सेवामा उल्लेख गरिएको ।	ऐन लागू भैसकेपछि स्थायी पदपुर्ति नगर्ने भनिएका पदहरुमा करारबाट मात्र सेवा लिईएको र करार सेवाको अवधि पारिश्रमिक र अन्य सुविधा करार सेवामा उल्लेख गरिएको ।	करारमा खालि दरवन्दी समयमा पुरा गर्नु पर्ने ।	कानून भित्र रही सेवा अवधि,पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा तोकी करार संझौताबाट मात्रै पदपूर्ति गर्ने कार्यले नै निरन्तरता पाउनेछ ।स्थानिय कानून निर्माण गरि करार कर्मचारिको लागी कल्याणकोष को व्यवस्था गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
२.७ कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादन सम्झौता	अध्यक्ष तथा प्र.प्र.अ.बीच र प्र.प्र.अ र अन्य शाखा प्रमुख बीच कार्यसम्पादन संझौता भएको ।	कार्यसम्पादन संझौता नभएको ।	कानून अनुसार कार्य सम्पादन सम्झैता नगरेको	अध्यक्ष तथा प्र.प्र.अ.बीच र प्र.प्र.अ र अन्य शाखा प्रमुख बीच कार्यसम्पादन संझौता भई कार्यसम्पादन हुनु पर्ने र वार्षिक समिक्षा गर्ने ।
२.८ प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतको उपस्थिति दिन आफ्नो क्षेत्रभित्र काजमा रहेको अवधि समेत	प्र.प्र.अ.ले कूल कार्य दिनका ७५ प्रतिशत भन्दा बढी कार्यालयमा उपस्थिति भै काम गरेको हुनेछ ।	प्र.प्र.अ.ले कूल कार्य दिनका ७५ प्रतिशत भन्दा बढी कार्यालयमा उपस्थिति भैकाम गरेको ।	वार्षिक अभिलेख सबै कर्मचारिको नराखिएको ।	अभिलेख व्यवस्थापन गरि समिक्षा गर्ने ।

विषय क्षेत्र —३: वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
३.१ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा	एकिकृत भूउपयोग योजना, MTMP वातावरण व्यवस्थापन योजना समेत समावेश भएको आधारित आ.वि.यो. अनुसार GIS Based Spatial Plan सहितको बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार भई MTEF कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ ।	आवाधिक योजना तयार भएको, अन्य योजना नवनेको ।	एकिकृत भूउपयोग योजना, MTMP वातावरण व्यवस्थापन योजना समेत समावेश भएको GIS based Spatial Plan मा आधारित आ.वि.यो. अनुसार MTEF तयार गर्नु पर्ने ।	एकिकृत भूउपयोग योजना, MTMP वातावरण व्यवस्थापन योजना समेत समावेश भएको GIS based Spatial Plan मा आधारित आ.वि.यो. अनुसार MTEF तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
३.२ बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पारित गर्ने	बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा राजस्व परामर्श समिति,स्रोत अनुमान तथा बजेट	बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा राजस्व परामर्श समिति,स्रोत अनुमान तथा बजेट	समिति को वैठक नियमित नभएको ।	राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिलाई

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
कार्यमा सम्बद्ध समिति र समन्वय	सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको सिफारिस बमोजिम तर्जुमा भएको हुनेछ ।	सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको सिफारिस बमोजिम तर्जुमा भएको ।		सक्रिय बनाई ती समितिहरुको सिफारिस बमोजिम बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने । समितिको वैठक नियमित गर्ने ।
३.३ कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा	बार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा २० प्रतिशत भन्दा बढी रहेको ।	बार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा २० प्रतिशत कम रहेको ।	आन्तिरिक आय कम रहेको	बार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा २० प्रतिशत भन्दा बढी कायम गर्न राजस्वका श्रोतको पहिचान गरि राजस्व सुधार योजना कार्यनवयनमा ल्यउने ।
३.४ पाँच लाख भन्दा कम लागतका योजनाले अ◌ोगटेको कुल पुंजीगत बजेटको हिस्सा	५ लाख मुनिका योजना पूँजिगत बजेट हिस्सा ३० प्रतिशत भन्दा कम रहनेछ ।	५ लाख मुनिका योजना पूँजिगत बजेट हिस्सा ३० प्रतिशत भन्दा वडी रहेको ।	ठुला तथा दिर्घकालिन योजना निमार्ण गर्न नसकिएको ।	५ लाख मुनिका साना योजनामा पूँजिगत बजेट हिस्सा ३० प्रतिशत वा सो भन्दा कम हुनेगरी वार्षिक योजना वनाई खरिद गुरुयोजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने । Project bank निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्यउने ।
३.५ वार्षिक आन्तरिक आय बृद्धि	बार्षिक आन्तरिक आय १० प्रतिशत भन्दा बढीले बृद्धि भएको हुनेछ ।	बार्षिक आन्तरिक आय १० प्रतिशत भन्दा बढीले बृद्धि भएको ।	‘	बार्षिक आन्तरिक आय १० प्रतिशत वा सो भन्दा बढीले बृद्धि हुनेगरी योजना तयार गरि कार्य गर्ने ।
३.६ समपुरक अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरुमा लागत साझेदारीका लागि बिनियोजित बजेट	कार्यविधिले तोके भन्दा केही बढी अंश राखी साझेदारीमा काम भएको हुनेछ ।	धेरै जसो योजनामा कार्यविधिले तोके भन्दा केही बढी अंश राखी साझेदारीमा काम भएको ।		सबै समपुरक अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरुमा लागत साझेदारीका लागि बिनियोजित बजेटको हिस्सा कार्यविधिले तोके भन्दा केही बढी अंश

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
				राखी सञ्चालन गर्नु पर्ने र यसकालागी कार्यविधी वनाएर कार्य गर्ने ।
३.७ दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि स्पष्ट नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा भै बार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण नभएको	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा हुन बांकी ।	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण गरि बार्षिक योजनामा तयार गर्ने र कार्यान्वयन गराउने ।
३.८ विषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण	प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरी बिषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको ।	प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरी बिषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण नगरी वडा गत सिलिङका आधारमा वजेट विनियोजन भएको ।	विषगत क्षेत्रका आधारमा वजेट विनियोजन गर्ने ।	नगरपालिकाका प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गर्न का साथै बिषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण गरी कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
३.९ बजेट प्रस्तुती तथा स्वीकृती	असार १० गते भित्र सभामा बजेट प्रस्तुति भई पर्याप्त छलफल भई असार मसान्त भित्र स्वीकृत भएको ।	पर्याप्त छलफल हुने नगरेको ।	वजेट निर्माणमा प्रकृया गत कमि रहेको ।	असार १० गते भित्र सभामा बजेट प्रस्तुति भई पर्याप्त छलफल भई असार मसान्त भित्र स्वीकृत भएको ।
३.१० गैरसरकारी संघ सस्थाहरुले नगरसभाबाट पारित गरी योजना कार्यान्वयन	सबै गैससका कार्यक्रमहरु बार्षिक योजना कार्यक्रममा समावेश भई कार्यान्वयन समेत भएको ।	नगर सभामा समावेश नभएका	गै स स का योजना तथा कार्यक्रम रातो कितावमा समावेश गर्न नसकिएको ।	स्थानीय साझेदारी तथा गै स स परिचालन कार्यविधी निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
३.११ गैसस मार्फत योजना कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा गैससको नगद लागत साझेदारी	गैसस संग नगद लागत साझेदारी गर्दा गैससको हिस्सा ३० प्रतिशत भन्दा बढी भएको हुनेछ ।	नगर सभामा समावेश नभएका	गै स स का योजना तथा कार्यक्रम रातो किताबमा समावेश गर्न नसकिएको ।	स्थानीय साझेदारी तथा गै स स परिचालन कार्यविधी निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
३.१२ अवधिक योजनाको लक्ष मापन	आवधिक योजनाको लक्ष र वाषिक योजनाको तामेलहुनु पर्ने	समिक्षा नभएको		सुचक वनाइ कार्य गर्ने तथा वार्षिक योजना आवाधिक योजना तथा मध्यकालिन खर्च संरचनाका आधारमा वनाउने ।

विषय क्षेत्र —४ : वित्तीय तथा आर्थिक व्यवस्थापन

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
४.१ आन्तरिक स्रोत	आन्तरिक स्रोतका दर र दायरा सम्वन्धमा अध्ययन भई प्राप्त सुझाव पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन भई आन्तरिक आय बृद्धि भएको	आन्तरिक स्रोतका दर र दायरा अध्ययन नभएको	आन्चरिक श्रोत वृदिकालागी आवस्यक योजना वनाउनु पर्ने	राजस्वको सम्भाव्य श्रोतको अध्ययन प्रतिवदनलनई कार्ययोजना वनाई कार्यान्वयनमा लैजाने र आन्तरिक स्रोत वृद्धि गर्ने ।
४.२ वित्तीय अनुशासन	अन्तिम लेखा परीक्षणले कूल खर्चको १ प्रतिशत भन्दा कम बेरुजु औंल्याएको ।	अन्तिम लेखा परीक्षणले कूल खर्चको १ प्रतिशत भन्दा वडी बेरुजु कायम गरेको ।	वेरुजु घटाउनकालागी कार्य गर्नु पर्ने ।	संभव भएसम्म शुन्य बेरुजु न्यून गर्ने प्रयास गर्नु पर्ने
४.३ आय व्ययको वर्गिकरण तथा लेखाङ्कनका लागि नेपाल	नेपाल सरकारद्धारा निर्धारित पद्धति र ढांचाको पूर्ण प्रयोग गरिएको ।	आय व्ययको वर्गिकरण तथा लेखाङ्कनका लागि नेपाल सरकारद्धारा निर्धारित पद्धति र ढांचाको पूर्ण प्रयोग भएको ।	‘	आय व्ययको वर्गिकरण तथा लेखाङ्कनका लागि नेपाल सरकारद्धारा निर्धारित पद्धति र ढांचाको प्रयोग लाई निरन्तरता दिने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
सरकारद्धारा निर्धारित पद्धति र ढाँचाको प्रयोग				
४.४ आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकिकरण	आय व्ययको विबरण तोकिएको समय भित्र वेबसाईट मार्फत समेत सार्वजनिक गरिएको ।	आय व्ययको विबरण तोकिएको समय भित्र वेबसाईट मार्फत सार्वजनिक नगरिएको ।	चौमार्षिक तथा रुपमा सार्वजनिक गर्नु पर्ने नगरेको ।	आय व्ययको विबरण तोकिएको समय भित्र तालुक निकाय,सम्वन्धित निकायमा पठाउनुका साथै वेबसाईट मार्फत समेत सार्वजनिक गर्ने कार्य गर्ने गराउने ।
४.५ प्रचलित कानुन अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन	खरिद गुरुयोजना र बार्षिक खरिद योजना तयार भै पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन भएको ।	वार्षिक खरिद गुरुयोजना वनाएर खर्च गर्ने नगरेको ।	वार्षिक खरिद योजना निर्माण गरि कार्य गर्नु पर्ने ।	वार्षिक खरिद गुरुयोजना तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याउने
४.६ वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समीक्षा	गत आ.ब.को समीक्षा चालू आ.ब.को पहिलो चौमासिक भित्र सम्पन्न गरी समीक्षा प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको ।	गत आ.ब.को समीक्षा चालू आ.ब.को पहिलो चौमासिक भित्र सम्पन्न गरी समीक्षा प्रतिवेदन सार्वजनिक नभएको ।	चौमार्षिक समिक्षा प्रतिवेदन वेवसाईटमा राख्ने ।	चौमार्षिक समिक्षा प्रतिवेदन वेवसाईटमा राख्ने व्यवस्था गर्ने ।
४.७ रकमान्तर	सभाबाट स्वीकृत गरेका कार्यक्रममा तोकिएको सीमा र शीर्षक भित्र मात्र खर्च भई रकमान्तर नगरेको ।	तोकिएको सीमा र शीर्षक भित्र मात्र खर्च भई रकमान्तर भएको	‘	स्वीकृत गरेका कार्यक्रममा तोकिएको सीमा र शीर्षक भित्र खर्च गर्ने पद्दतिको विकास गर्ने।
४.८ प्रशासनिक खर्च	आन्तरिक आय र राजस्व बाँडफाँट रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुऱ्याई पूँजिगत कार्यक्रममा समेत खर्च गरेको ।	आन्तरिक आय र राजस्व बाँडफाँट रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुऱ्याई पूँजिगत कार्यक्रममा समेत खर्च भएको	‘	प्रशासनिक खर्च कम गरी पूँजिगत कार्यक्रममा समेत खर्च हुने गरी आन्तरिक आयको बृद्धि गर्ने र सोबाट पूँजिगत कार्यक्रममा खर्च गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
४.९ पुंजीगत खर्च	पूँजिगत बजेटको ८० प्रतिशत भन्दा बढी खर्च गरेको ।	पूँजिगत बजेटको ८० प्रतिशत भन्दा बढी खर्च नभएको ।	पूँजिगत बजेट खर्च समयमा खर्च नभएको तर तोकेको प्रतिशत भन्दा बढी खर्च गर्न नसकेको ।	कार्ययोजना वनाई कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु पर्ने यसलाई सहज वनाउन चैमार्षिक योजना वनाउने ।
४.१० राजस्व संकलन	राजस्व अनुमानको ९० प्रतिशत भन्दा बढी राजस्व संकलन भएको	राजस्व अनुमानको ९० प्रतिशत भन्दा बढी राजस्व संकलन नभएको	प्रक्षेपण अनुसार राजस्व संकलन नभएको ।	राजस्व संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयन गरी राजस्व आय बढ्ने क्रियाकलापहरु सञ्चालन तथा कर शिक्षा सन्चालन गर्ने ।
४.११ खर्च गर्ने अख्तियारी	खर्च गर्ने अख्तियारी प्रमुखले बजेट तथा कार्यक्रम सभाबाट पारित भएको सात दिन भित्र प्र.प्र.अ.लाई दिएको ।	खर्च गर्ने अख्तियारी प्रमुखले बजेट तथा कार्यक्रम सभाबाट पारित भएको सात दिन भित्र प्र.प्र.अ.लाई दिएको छ ।	‘	प्रमुखले बजेट तथा कार्यक्रम सभाबाट पारित भएको सात दिन भित्र खर्च गर्ने अख्तियारी प्र.प्र.अ.लाई दिने कार्यको निरन्तरता दिने

विषय क्षेत्र -५: सार्वजनिक सेवा प्रवाह

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
५.१ सेवा प्रवाह	स्थानीय तहबाट नागरिकलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवा सुविधाका सम्वन्धमा गाउँपालिकामा छलफल भई सेवा प्रवाह सुधारका	नगरपालिकावाट नागरिकलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवा सुविधाका सम्वन्धमा नगरपालिकामा छलफल भई	नीति गत व्यवस्था	नागरिकलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवा सुविधाका सम्वन्धमा नियमित छलफल हुनुपर्ने साथै सेवा प्रवाह सुधारका सम्वन्धमा निर्णय गरी निर्णयको कार्यान्वयन गरिनु पर्ने । नगरपालिका

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
	सम्वन्धमा निर्णय भै पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन भएको ।	सेवा प्रवाह सुधारका ठोस निर्णय नभएको ।		तथा वडा मा नागरिक वडापत्रको वयवस्था गर्ने ।
५.२ सेवाप्रवाहमा प्रविधिमा आधारित अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर बिलिङ्ग प्रविधिको प्रयोग	सेवा प्रवाहमा उल्लेखित सबै प्रकारको सूचना प्रविधिको प्रयोग भएको ।	सेवा प्रवाहमा प्रविधिमा आधारित , अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर बिलिङ्ग प्रविधिको भएको ।	प्रविधि मैत्री प्रसासन सन्चालन लाई वडामा समेट्ने	सेवाप्रवाहमा प्रविधिमा आधारित अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर बिलिङ्ग प्रविधिको प्रयोग समयानुकूल गर्दै जाने ।
५.३ सेवाप्रवाहको मापदण्ड (SOP)	कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवा सम्वन्धी मापदण्ड तयार भै कार्यान्वयन भएको ।	सेवा प्रवाहको SOP तयार नभएको ।	SOP तयार गरि सेवा	SOP तयार गर्ने कार्यान्वयनमा लगी सेवामा एकरूपता ल्याउने ।
५.४ वडाले उपलब्ध गराउने सेवा	सबै वडामा आफ्नै भवनमा कार्यालय स्थापना भै सबै सेवाहरु प्रवाह भएको ।	सबै वडामा कार्यालय स्थापना भै सेवाहरु प्रवाह भएको ।तर पर्याप्त नभएको ।	वडाकार्यलय भवन	सबै वडामा आफ्नै भवनमा कार्यालय भवन लाई आवस्यकत्ता अनुसार पुर्वाधार थप गर्ने ।
५.५ वडामा सेवाप्रवाहको वैकल्पिक व्यवस्था	सबै वडाहरुमा वडा अध्यक्ष अनुपस्थित हुंदा निजले उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवाको बैकल्पिक व्यवस्था गर्ने गरेको	सबै वडाहरुमा वडा अध्यक्ष अनुपस्थित हुंदा निजले उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवाको बैकल्पिक व्यवस्था हुने गरेको	‘	नियमित गर्ने ।
५.६ सेवा प्रतिको सन्तुष्टी	सेवा प्रवाहबाट सेवाग्राही पूर्ण सन्तुष्ट भएको ।	नभएको।	सेवाको सन्तुष्टी सर्वेक्षण गर्ने ।	सेवा प्रवाहबाट सेवाग्राही सन्तुष्ट भए नभएको प्रत्येक बर्ष सर्वेक्षण गरी र प्राप्त पृष्ठपोषण समेतका आधारमा सेवाग्राही सन्तुष्टी मापन गर्न सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
५.७ बैंकिङ प्रणालीबाट भुक्तानी	सबै भुक्तानीहरु बैकिङ्ग प्रणाली द्धारा भई E-Payment लागू गरेको ।	सबै भुक्तानीहरु बैकिङ्ग प्रणाली सन्चालन भएको ।		निरन्तरता दिने ।
५.८ गुनासो पछ्र्योट	प्राप्त गुनासोको अभिलेख राखी सो मध्ये ८० प्रतिशत भन्दा बढी सम्बोधन भएको ।	सबै सम्वोदन भएको ।		निरन्तरता दिने ।
५.९ सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक खाता मार्फत भुक्तानी	कूल लाभग्राहीको २/३ भन्दा बढी	सबै प्रकारका सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक खाता मार्फत भएको	‘	निरन्तरता दिने ।
५.१० जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्मदर्ता संख्या प्रतिसत	३५ दिन भित्र ९० प्रतिशत भन्दा बढी घटना दर्ता गरिनेछ ।	३५ दिन भित्र ९० प्रतिशत भन्दा कम जन्म दर्ता भएको ।	जनचेतना को फैलाउनु पर्ने	प्रचार प्रसार गरी म्याद भित्रै घटना दर्ता गराउने ।
५.११ सार्वजनिक सुनुवाई	प्रत्येक चौमासिकमा कम्तीमा एक पटक सार्वजनिक सुनुवाई भएको ।	नभएको	तोकिएको चौमासिकमा तोकिए बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने ।	कार्यविधी वनाएर हरेक चौमासिकमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
५.१२ सेवा प्रवाहमा घुम्ती सेवाको प्रयोग	सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन आवश्यकता अनुसार सबै वडामा घुम्ती सेवा समेत सञ्चालन गर्ने गरेको ।	नभएको	घुम्ती सेवा सन्चालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार स्थान/वडा बिशेषमा विभिन्न सेवा प्रवाह हुने गरी घुम्ती सेवा सञ्चालन गर्ने ।
५.१३ शिक्षामा सवै वालवालिकाको पहँच	बिद्यार्थी भर्नादर ९० प्रतिशत भन्दा बढी भई गत बर्षको तुलनामा विद्यालय छोड्ने दर	बिद्यार्थी भर्नादर बढेको भएपनि प्रतिशत यकिन हुन नसकेको र विद्यालय छोड्ने दर को		EMIS को माध्यमबाट भर्नादर र विद्यालय छोड्ने दर यकिन गर्नु पर्ने

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
	५० प्रतिशत भन्दा बढीले घटेको ।	समयमा अभिलेख राख्ने नगरेको ।		
५.१४ स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच	(क).नेपाल सरकारको नीति बमोजिम स्थापना र सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा जनशक्ति, उपकरण र औषधि आवश्यकतानुसार उपलब्ध भएको ।	सबै नागरिकको स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच नपुगेको ।	आवस्यक जनशक्ती र उपकरण नभएको।	सबै स्वास्थ्य संस्थामा तोकिएको मापदण्ड बमोजिम जनशक्ति, उपकरण र औषधि को वयवस्था गर्ने प्रदेस र संघिय सरकारसंग सहकार्य गर्नुपर्ने ।
५.१५ कृषि र पशु सेवा	स्थापना भएका सबै कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरुमा आवश्यक जनशक्ति,माग अनुसारको सेवा र प्रविधि उपलब्ध भएको	सबै कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरुमा आवश्यक जनशक्ति,माग अनुसारको सेवा र प्रविधि उपलब्ध नभएको ।	आवस्यक जनशक्ती तथा र उपकरण नभएको।	सबै कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरुमा माग अनुसारको जनशक्ति,सेवा र प्रविधि उपलब्ध गराउने ।
५.१६ स्थानीय उत्पादनको प्रवर्धन र बजारिकरण	स्थानीय उत्पादनको प्रवर्धन र बजारीकरणका लागि नीतिगत र कार्यक्रम व्यवस्था गरी सो अनुसार बजार व्यवस्थापन भएको ।	कृषि उत्पादनको प्रवर्धन का लागि अनुदान को व्यवस्था गर्न नसकिएको ।	स्थानीय उत्पादनको प्रबद्र्धन र बजारीकरणका लागि ठोस कार्ययोजना र कार्यक्रम ।	स्थानीय उत्पादनको पहिचान गरी उत्पादन प्रवर्धनका साथै र बजारीकरणका अनुदान सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र यसको लागी नेपाल सरकारको निति अनुसार वैक संग सरल कर्जाका लागी समन्वय गर्ने ।

विषय क्षेत्र — ६: न्यायिक कार्यसम्पादन

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
६.१ न्याय सम्पादन	न्यायिक समिति सञ्चालनका लागि कार्यविधि निर्माण भई कार्यविधि अनुसार कार्य सम्पादन भएको हुनेछ ।	न्यायिक समिति सञ्चालनका लागि कार्यविधि निर्माण भई कार्यविधि अनुसार कार्य सम्पादन भएको छ ।		निरन्तरता दिने ।
६.२ न्यायिक समितिको निर्णय प्रक्रिया	निर्णय सर्वसम्मत हुने गरेको ।	न्यायिक समितिको निर्णय सर्वसम्मत हुने गरेको छ ।		न्यायिक समितिको निर्णय सर्वसम्मत हुने अवस्थालाई कायम राखि राख्ने ।
६.३ न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली	प्रतिवेदन पेश भई सभामा छलफल भएको ।	न्यायिक समितिको प्रतिवेदन पेश भई सभामा छलफल भएको हुने गरेको छ ।		निरन्तरता दिने ।
६.४ उजुरी फछ्र्योट	प्राप्त उजुरीको ७० प्रतिशत भन्दा बढी फछ्र्यौट भएको ।	भएको		प्राप्त उजुरीको समय सीमा तोकि शत प्रतिशत फछ्र्यौट हुने गरी कार्य गर्ने ।
६.५ न्यायिक समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन	समितिले फछ्र्यौट गरेका कूल उजुरी मध्ये १० प्रतिशत भन्दा कम विवाद पुनरावेदनमा गएको	पुजरावेदनमा जानु नपरेको ।		अभिलेख व्यवस्थानमा जोड दिने । अवस्था अनुसार बिज्ञ परामर्ष लिने ।
६.६ मेलमिलापकर्ताको व्यवस्था	सूचिकृत मेलमिलाप कर्ताबाट मात्र मिलापत्र गराउने गरिएको ।	सूचिकृत मेलमिलाप कर्ताबाट मात्र मिलापत्र गराउने गरिएको छ ।	मेलमिलाप कर्ताको निरन्तरता	क्षमता विकास तालिम व्यवस्था गर्ने र मेलमिलप गरेवापत पारिश्रमिकको व्यवस्था गर्ने ।

विषय क्षेत्र —७ भौतिक पुर्वाधार

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
७.१ सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार सडक पूर्वाधार निर्माण	सडक यातायत गुरु योजनाले तोकेको सडकको क्षेत्राधिकार अनुसार नक्सा पास हुने गरेको र योजना तोकेको बार्षिक लक्ष्यको ८० प्रतिशत सडक निर्माण भएको हुनेछ ।	सडक यातायत गुरुयोजना निर्माण नभएको ।	सडक यतायत गुरुयोजना निर्माण गर्नु पर्ने ।	सडक यातायत गुरु योजना तयार गरि तोकेको सडकको क्षेत्राधिकार अनुसार नक्सा पास गर्ने ।
७.२ सडकको विस्तार	गत बर्षको तुलनामा २५ प्रतिशत भन्दा बढी सडक थप भएको ।	आवस्क्ता अनुसार सडक निर्माण गर्दै गएको तर श्रोतको अभाव रहेको ।	‘	सडक को गुणस्तर बृदी गर्न प्रदेस तथा संघ संग सडक गुरूयोजना वनाएर सहकार्य र समन्वय गर्ने ।
७.३ सडकको स्तर उन्नति	गत बर्षको तुलनामा १५ प्रतिशत भन्दा बढी सडक स्तर उन्नति भएको ।	प्रतिवेदन मा उल्लेख नभएको ।	अभिलेख व्यवस्थान	गुरुयोजना निर्माण गरि कार्य अगाडी वडाउने ।
७.४ जोखिम संवेदनशील भू—उपयोग योजना	जोखिम संवेदनशील भू—उपयोग योजना अनुसार बर्षमा कम्तीमा एउटा जग्गा एकिकरण वा जग्गा विकास वा वस्ती विकास वा सम्पदा	जोखिम संवेदनशील भू—उपयोग योजना नभएको ।	जोखिम संवेदनशील भू—उपयोग योजना, जग्गा एकिकरण निर्माण ।	जोखिम संवेदनशील भू—उपयोग योजना बनाउनुका साथै ण वा वस्ती विकास वा सम्पदा योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
	योजना कार्यान्वयनमा ल्याईएको ।			
७.५ भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक—नीजि साझेदारी नीति	सार्वजनिक—निजी क्षेत्र साझेदारी सम्बन्धी नीति तर्जुमा भई नीतिमा उल्लेखित सबै योजनाहरुमा साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	सार्वजनिक—निजी क्षेत्र साझेदारी सम्बन्धी नीति नभएको ।	निति निर्माण नभएको ।	सार्वजनिक—निजी क्षेत्र साझेदारी सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने र नीतिमा उल्लेखित योजनाहरुमा साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
७.६ बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भई बालमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार पूरा गरी बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा गरेको ।	बालमैत्री स्थानीय तहका लागी खास कार्य नभएको ।	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति तथा कार्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन, बालमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार निर्माण र बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा ।	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति तथा कार्यक्रम बनाउनु पर्ने । उक्त कार्यक्रम कार्यान्वयन भई बालमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार पूरा गर्नु पर्ने र बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्नु पर्ने ।
७.७ निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन	निर्मित पूर्वाधारको मर्मत संभारका लागि लाभग्राहीको योगदान सहित कोष स्थापना भएको र नीतिगत व्यवस्था अनुसार स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमका आधारमा कोषको उपयोग भएको हुनेछ ।	मर्मत संहारकोषको स्थापना ।	मर्मत संहारकोषका लागी वजेट व्यवस्थापन	मर्म्त संहारकोष सन्चालन कार्यविधी वनाई पुर्वाधार कार्यक्रमको निश्चित प्रतिसत वजेट कोषमा राखि कार्यान्वयन गर्ने ।
७.८. आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन	कानूनी व्यवस्था अनुरुप सबै आयोजनाहरुमा	BEIA नभएको तर केहि योजनाको EIA भएको ।	पुर्वाधारका सम्पुर्ण योजनाको गर्नु पर्ने ।	कानून वनाई कार्यान्वयन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
संक्षिप्त,प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (BEIA) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA)	संक्षिप्त,प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (BEIA) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गरिएको			
७.९ भवन संहिता र मापदण्ड	र भवन संहिता र स्थानीय भवन मापदण्डको पूर्ण पालना भएको ।	स्थानिय स्तरमा पालना नभएको ।	नक्सा पास प्रभावकारि तथा अनिवार्य वनाउन ।	भवन संहिताको आधारमा र स्थानीय भवन मापदण्ड बनाई त्यसलाई पूर्ण कार्यान्वनय गर्ने ।
७.१० खानेपानी सेवा विस्तार	सम्पुर्ण घरमा खानेपानिको व्यवस्था भएको ।	यकिन तथ्याङक नभएको ।	अभिलेख व्यवस्थापन	खानेपानि गुरु योजना वनाएर WASH master वनाई तथ्याङ्कक व्यवस्थापन गरि कार्य गर्ने र कार्य गर्ने ।
७.११ वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन स्थिति	स्वीकृत बार्षिक योजनाको ८० प्रतिशत भन्दा बढी भौतिक पूर्वाधार योजना सम्पन्न भएको ।	स्वीकृत बार्षिक योजनाको तोकेको प्रतिशत भन्दा कम भौतिक पूर्वाधार योजना सम्पन्न भएको ।	लक्ष्य अनुसार भौतिक पूर्वाधार योजना सम्पन्न नभएको ।	स्वीकृत बार्षिक योजनाको ८० प्रतिशत भन्दा बढी भौतिक पूर्वाधार योजना सम्पन्न गर्ने गरी काम गर्ने ।
७.१२ फोहोरमैला व्यवस्थापन	आफ्नै घरमा फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्ने ।	फोहोर मैलाको व्यवस्थापन भएको ।	‘	टोल सरसफाई अभियान सन्चालन गर्ने ।

विषय क्षेत्र —८ सामाजिक समावेशीकरण

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
८.१ सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण	छुवाछुत, सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद र हिंसाका घटनाहरुसंग सम्वन्धित उजुरीमा उल्लेख्य रुपमा कमी आई सामाजिक	आवस्यक तथ्याङक नभएको ।	आवस्यक तथ्याङक व्यवस्थापन र कार्ययोजना निर्माण	नगरपालिकाको अवस्था पहिचान गरि कृयाकलाव सन्चालन गर्ने । वडा वाट तथ्याङक संकलन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
	सहिष्णुता र सौहार्दता सहितको समतामूलक समाजको आधार तयार भएको ।			
८.२ घरेलु हिंसा अन्त्यको लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान	वडा कार्यलय मार्फत युवा तथा आमा समुह परिचालन गरी घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान सम्बन्धि कार्यक्रम पर्याप्त र प्रभावकारी भएको ।	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान सम्बन्धि कार्यक्रम आंशिक भएको ।	आवस्यक तथ्याङक व्यवस्थापन र कार्ययोजना निर्माण नगरिएको ।	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि व्यापक बहस पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान सम्बन्धि पर्याप्त र प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्नु पर्ने
८.३ बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी जस्ता प्रथासंग सम्बन्धित कार्यहरु	वडा स्तरमाा सामाजिक परिचालन गरी बालश्रम,बाल विबाह, बहु बिबाह,दाईजो/दहेज,बोक्सी जस्ता प्रथा नियन्त्रणका लागि नीति र कार्यक्रम तयार भै यस सम्बन्धी सामाजिक परिचालन कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएको।	तथ्याङक नभएको ।	आवस्यक तथ्याङक व्यवस्थापन र कार्ययोजना निर्माण नगरिएको ।	अवस्था पहिचान गरि कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
८.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट परिक्षण	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण GRB audit भई सोही अनुसार योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण नभएको ।	परिक्षण नभएको	GRB audit गरि कार्ययोजना वनाई कार्य गर्ने ।
८.५ महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी	गत बर्षको तुलनामा २० प्रतिशत भन्दा बढीले कमी आएको ।	अएको	‘	कार्यक्रम निरन्तर गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
८.६ बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथा रोकथामका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रममा लगानी	०.५ प्रतिशत भन्दा माथि	न्युन लगानी भएको	आवस्यक्ता अनुसार वजेट व्यस्था नभएको	बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो बोक्सी जस्ता प्रथा रोकथामका सशर्त अनुदानबाट हुने कार्यक्रम छुट्याई आफ्नो आयबाट पनि तोकिएको अशं राखी कार्यक्रम सञ्चालन र अनुगमन गर्ने ।
८.७ महिला/दलित/अपाङ्गता भएका व्यक्ति संयोजक/अध्यक्ष भएको उपभोक्ता समितिको संख्या	३० प्रतिशत भन्दा बढी	उपभोक्ता समितिहरुको संख्या अत्यन्त न्युन भएको ।	समावेशी उपभोक्ता समितिहरु गठनमा ध्यान नगएको ।	उपभोक्ता समितिहरु गठन गर्दाके अवस्थामा समावेशीता हुने गरी कार्य गर्नु पर्ने ।
८.८ आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानमा गरिने लगानी	१० प्रतिशत भन्दा बढी	नभएको	कानून अनुसार कार्यन्वयन ।	लक्षित समूहका लागि सशर्त अनुदानबाट हुने कार्यक्रम छुट्याई आफ्नो आयबाट पनि तोकएको अंश राखी कार्यक्रम सञ्चालन र अनुगमन गर्ने ।
८.९ समानुपातिक सहभागिता	स्थानीय तहबाट गठन हुने समिति, उपसमितिहरु, कार्यदल गठन गर्दा पूर्ण रुपमा कानूनले निष्दिट गरेको समानुपातिक समावेशीता कायम गरी निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता भएको ।	गठित समिति,उपसमितिहरु, कार्यदलमा समानुपातिक समावेशीता कायम गरी निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता गराईएको ।	गुणात्मक सहभागिता गराउन नसक्नु ।	समानुपातिक समावेशीता कायम राख्ने र उनीहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता गराउने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
८.१० सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	बालबालिका पुनस्थापना केन्द्र, जेष्ठ नागरिक आश्रय केन्द्र, अशक्त स्याहार केन्द्र स्थापना र सञ्चालनका लागि नीति/ कार्यक्रम तर्जुमा भएको र आवश्यकता अनुसार केन्द्रहरु स्थापना भै नियमित सञ्चालन भएको तथा सहज पहुँच भएको	तथ्याङ्क व्यवस्था र आवस्यक कार्यको सुरुआत भएको ।	‘	निरन्तरता दिने ।

विषय क्षेत्र –९ वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
९.१ विपद् व्यवस्थापन	विपद् व्यवस्थापनका लागि योजना,ऐन,रणनीति र कार्ययोजना तर्जुमा भएको र सो अनुरुप विपद् व्यवस्थापनको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन भएको तथा उद्धार र राहत सामग्रीहरुको उपलब्धताको सुनिश्चितता गरिएको ।	विपद व्यवस्थापन संग समन्धित ऐन नियम कार्यविधी को कमी । छुट्टै विपद व्यवस्थापन कोष नभएको ।	नियम कानूनको कमी ।	विपद् व्यवस्थापनका लागि योजना,ऐन,रणनीति र कार्ययोजना निर्माण तथा प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनगर्ने । उद्धार र राहत सामग्रीहरुको उपलब्धताको सुनिश्चितता गरि राख्ने ।
९.२ विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कन	कार्ययोजना बमोजिम विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कनका आधारमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिएको ।	नक्साङ्कन नभएको	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान, नक्साङ्कन, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान गर्ने पहिचानलाई नक्साङ्कन गर्ने । कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
९.३ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च	कूल पूँजिगत बजेटको ०.५% भन्दा बढी विनियोजन भै विपद् व्यवस्थापनको पूर्व तयारी वा प्रतिकार्य वा पूनर्लाभको लागि विनियोजित बजेटको कम्तीमा ५०% बजेट खर्च भएको ।	तोकिएका क्षेत्रमा तोके बमोजिम बजेट विनियोजन भएको ।कोभिडका कारणले वढी खर्च भएको।	विपद व्यस्थापन कोष स्थापनागरी ऐकदुवार निति अपनाई कार्य गर्ने ।	वार्षिक वजेटमा आवस्यक वजेटको व्यवस्था गर्ने ।
९.४ एम्बुलेन्स, जस्ता आकस्मिक सेवाहरुको उपलब्धता	एम्बुलेन्स,अग्नि नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरुमा ५०% भन्दा बढी जनसंख्याको पहुंच भएको ।			आकस्मिक सेवाहरुमा बढी भन्दा बढी जनसंख्याको पहुंच पुऱ्याउने । एम्वुलेन्सको व्यवस्था गर्ने ।
९.५ वातावरणमैत्री पूर्वाधार	स्थानीय वातावरण ऐन, वातावरणमैत्री नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भई वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार पूरा गरी वातावरणमैत्री स्थानीय तह घोषणा गरेको ।	वालमैत्री पुवाधार नभएको	वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार नभएको । वातावरणमैत्री स्थानीय तह घोषणा नभएको	स्थानीय वातावरण ऐन, वातावरणमैत्री नीति तथा कार्यक्रम बनाउनु पर्ने । कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने । वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका पूर्वाधार खडा गर्नु पर्ने । वातावरणमैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्ने ।
९.६ टोल विकास संस्था/ स्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा संचालन	टोल विकास संस्था वा सामुदायिक संस्था गठन र सञ्चालन सम्बन्धी कानून तर्जुमा भई सो कानूनका आधारमा बनी ८०% भन्दा बढी घरघुरी	सवै वडामा नभएको ।	टोल विकास समितिको परिचालन	टोल विकास संस्था वा सामुदायिक संस्था गराई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
	टो.वि.स मा आवद्ध भई सञ्चालन भएको ।			

विषय क्षेत्र –१० सहकार्य र समन्वय

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
१०.१ संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सहकार्य र समन्वय	संघ र प्रदेश संग गर्नु पर्ने नीतिगत र कार्यगत समन्वय गरेर मात्र आफ्ना नीति तथा कार्यक्रम तय गर्ने गरेको तथा स्थानीय तहले प्रदेशलाई बाँडफाँट गर्नु पर्ने राजस्व रकम नियमित रुपमा उपलब्ध गराएको ।	न.पा.ले संघ र प्रदेशसँग गर्नु पर्ने नीतिगत र कार्यगत समन्वय गरेर मात्र आफ्ना नीति तथा कार्यक्रम तय गर्ने गरेको । प्रदेशलाई बाँडफाँट गर्नु पर्ने राजस्व रकम नियमित रुपमा उपलब्ध गराएको ।		संघ र प्रदेश संग नियमित सहकार्य र समन्वय गरी कानूनले तोकेको कार्य जिम्मेवारी पूरा गर्ने ।
१०.२ अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय (प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोग, पूर्वाधार निर्माण, वातावरण संरक्षण तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन आपतकालीन सेवा व्यवस्थापन राजस्व संकलन आदि)	साझा सरोकारका बिषयहरुमा सहकार्य र समन्वय गर्ने सम्वन्धित स्थानीय तहको नीति र संरचना निर्माण भई हरेक बर्षमा कम्तीमा एक क्षेत्रमा सहलगानीका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा आएको ।	कुनै कार्यक्रम नभएको	समन्वयको अभाव	विभिन्न क्षेत्रहरुको पहिचान गरी अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वयलाई घनिभूत रुपमा अगाडि लैजानु पर्ने
१०.३ दुई वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहको सरोकारको	स्थानीय तह बीच साझा हित र सरोकारको विषयमा आवश्यक पर्ने	कार्य नभएको ।	सम्न्वयको अभाव	स्थानीय तह बीच साझा हित र सरोकारको विषयहरु खोजी गर्ने र

विषयगत क्षेत्र तथा सूचक	अपेक्षित अवस्था	हालको अवस्था	खाडल	प्रस्तावित कार्यहरु
विषयमा बन्ने समितिहरुको गठन र संचालन	संयुक्त समिति गठन भई समितिहरु क्रियाशील रहेको ।			आवश्यकतानुसार संयुक्त समितिहरुलाई क्रियाशील बनाउने
१०.४ अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजिकरण	संघीय र प्रदेश स्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय,सहजीकरण र सहयोग गर्ने विषयमा जानकारी भई समन्वयका लागि संरचना तयार भै संरचना क्रियाशील भएको ।	संघीय र प्रदेश स्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय,सहजीकरण र सहयोग भएको		संघीय र प्रदेश स्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा अहिलेकै कार्यलाई यथावत राख्ने ।
१०.५ अन्तर स्थानीय तह साझेदारी	लागत न्यूनीकरण,श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग वा प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि अन्य गाउं वा नगरपालिकासंग साझेदारीमा आयोजनाको संयुक्त व्यवस्थापन गर्न एक भन्दा बढी कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	कुनै कार्य नभएको	समन्वयको अभाव	साझेदारीमा आयोजनाको संयुक्त व्यवस्थापन तथा प्रवद्र्धन गर्ने ।
१०.६ जिल्ला समन्वय समितिसँगको समन्वय	विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सहजीकरण, समन्वय समितिबाट प्राप्त पृष्ठपोषण, सुझाव तथा अनुगमन प्रतिवेदन माथि कार्यपालिकामा छलफल भई आवश्यक निर्णय भएको ।	सूचकमा लेखिए बमोजिम नगरपालिकाबाट कार्य सम्पादन भै रहेको प्रतिवेदन ।		सूचकमा उल्लेख भए अनुसारको कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

अनुसूची २: क्षमता विकास योजना तर्जुमा ढांचा (नगरपालिकाको शाखागत क्षमता विश्लेशण र आवश्यकता पहिचान)

क्र स	क्षेत्र	सुचक	अवस्था १	अवस्था २	अवस्था ३	अवस्था ४	हालको अवस्था	प्रस्तावित कार्यहरु
१	योजना	क. विकास आयोजना तथा परियोजना सम्वधि नीति, कानून, मापदण्ड, योजना र नियमन		√			विकास आयोजनाको नीतिका वारेमा सरोकारवालाहरुलाई थाहा नभएको, विकास आयोजना मापदण्ड नभएको, योजनाका विषयमा वहुसरोकारवाला वीच छलफल हुने नगरेको र आयोजनाका नियमनको पक्ष कमजोर रहेको ।	विकास आयोजना सम्वन्धि नीतिका वारेमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सरोकारवालाहरुलाई जानकारी गराउने, आवश्यक मापदण्ड तयार गर्ने, योजनाको अनुगमन र नियमनलाई प्रभावकारी वनाउने ।
		ख. स्थानीय विकास नीति निर्माण			√		सवै नीतिहरु समयमा राजपत्रमा प्रकाशन नभएको । प्रकाशित नीतिहरुको वारेमा कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई पुर्ण जानकरी नभएका र नीति तथा कार्यक्रमलाई योजना तथा वजेटवाट सम्वोधन गर्न नसकिएको ।	वनेका नीति तथा कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने, अनुशिक्षण गर्ने तथा योजना तथा वजेटवाट सम्वोधन गर्ने ।
		ग. वार्षिक योजना निर्माण		√			वार्षिक योजना तयार गर्दा योजना निर्माणका चरणहरु, प्राथमिकताका आधारहरु अनुशरण नगरिएको । योजनाको वार्षिक पुस्तिका प्रकासन नगरिएको ।	सहभागितात्मक योजना तर्जुमाका वारेमा वडाध्यक्ष सचिव, कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाइ तालिम, सहभागितात्मक योजना तर्जुमा विधिवाट वार्षिक योजना निर्माण, योजनाका सार्वजनिकिकरण गर्ने ।
		घ. विकास योजनाहरुका वातावरणीय प्रभाव मुल्याङकन		√			पेश भएका वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा छलफलको कमि भएको, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका विधि, प्रक्रियाका वारेमा प्रशिक्षित नगरिको, मूल्याङ्कनका नतिजा वार्षिक योजना तर्जुमा तथा नीति निर्माणमा प्रयोग नभएको ।	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदनका सार कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई जानकारी गराउने, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका वारेमा योजना तथा प्राविधिक शाखालाइ तालिम दिने ।
		ङ. तथ्याङक व्यवस्थापन		√			खण्डिकृत तथ्याङक नभएको ।	खन्डिकृत तथ्याङक व्यवस्थापन गर्ने ।
		च. उपभोक्ता समिति गठन प्रकृया			√		आम भेलामा सहभागिताको कमी, उपभोक्ता समितिको गठन तथा परिचालन कार्यविधी नभएको ।	आमभेला गरि उपभोक्ता समिति गठन गर्ने, कार्यविधी निर्माण गरि कार्य गर्ने ।
		छ. उपभोक्ता समितिका क्षमता विकास	√				उपभोक्ता समितिहरुलाइ अभिमुखिकरण नगरिएको ।	उपभोक्ता समितिहरुलाई उनीहरुका योजना व्यवस्थापन तथा सावर्जनिक अभिमुखिकरण गर्ने ।

		ज. विकासका प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण	√				आवधिक योजना भएको, विषयगत योजना तथा गुरु योजना नभएको ।	आवधिक योजना अनुसार क्षेत्रगत योजना तयार गर्ने ।
		झ.विकासका आयोजनाहरुका अनुगमन,चौमार्षिक तथा आवधिक प्रगति समीक्षा		√			अनुगमन समितिलाई सक्रिय रहेको । लिखित प्रतिवेदन सभामा पेस भएको । अनुगमनका सुचकहरु प्रस्ट नभएको । अनुगमन प्रतिवेदन वेभ साईटमा सार्वजनिक नगरिएको ।	वैठकमा अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरी छलफल गर्ने, अनुगमन प्रतिवेदनलाई वेभ साईटमा राख्ने ।
		ञ. आयोजनाका अध्ययन, अनुसन्धान	√				आयोजना सम्वन्धि समस्या, चुनौति, अवसरको वारेका विस्तृत विवरण तयार नगरेको ।	आयोजना वैकको निर्माण गरि कार्य अगाडी वढाउने ।
		ट. तथ्याङ्क संकलन, व्यवस्थापन तथा प्रयोग सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण		√			कानून तथा मापदन्ड नभएको ।	योजना व्यवस्थापन सम्वन्धि मापदन्ड तयार गर्ने ।
		ठ. वेरोजगारहरुका तथ्याङ्क संकलन			√		बेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन भएको ।	योजना कार्यन्वयनमा युवा वेरोजगारलाइ समेट्ने गरि कार्क्रम सन्चालन गर्ने । रोजगार वैकको अवधारणा तयार गरि कार्य गर्ने ।
		ड. सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धि स्थानीय तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन				√	सामाजिक सुरक्षा समन्धि तथ्याङक डिजिटाईज भएको ।	निरन्तरता दिने ।
		ढ. नगरपालिका आवधिक तथा वार्षिक कार्यक्रम र वजेट स्वीकृती		√			आवधिक योजना तयार भएको, समय तालिका वमोजिम वार्षिक योजना पारित भएतापनि योजना निर्माणका चरणहरू पालन हुन नसकेको ।	निर्देशिकाले व्यवस्था गरे अनुसार गर्नका लागी जनप्रतिनिधी र कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने ।
८	प्रशासन शाखा	क. स्थानीय सेवाका व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति, मापदण्ड, सेवा शर्त कार्यान्वयन र नियमन	√				नीति संघले वनाएका भएता पनि सो नीतिलाइ स्थानीयकरण तथा सवै शाखाका कर्मचारीहरुलाइ भएका नीतिका प्रावधानका वारेमा प्रस्ट जानकारी नभएको ।	नीतिका वारेमा कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाइ अनुशिक्षण कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		ख. नगरपालिकाको संगठन, दरवन्दी निर्धारण, जनशक्ति व्यवस्थापन र क्षमता विकास		√			नगरपालिकाले संगठन व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरेको ।क्षमता विकास योजना तयारीको चरणमा रहेको ।	संगठन व्यवस्थापन सवेक्षण प्रतिवेदन र तथा क्षमता विकस योजना कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
		ग. मानव संसाधन विकासका लागि अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन योजना निर्माण		√			मानव संसाधन विकासका अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन नभएको ।	नीति तथा योजना वनाउने र कार्यान्वयन गराउने ।

		घ. जिल्ला समन्वय र सहकार्य		√			समन्वय छलफल भइ सहकर्य भएको।	बिषय वस्तु खुल्ने गरी कागजात व्यवस्थापन गर्ने । समन्वयकालागि छुट्टै माईनटको व्यवस्था गर्ने
		ङ. तालिम, गोष्ठी आदिको आयोजना			√		योजना वनाएर आवश्यक्ता अनुसार नभएको	क्षमता विकास योजना वनाएर कार्यान्वयन गर्ने ।
		च. न्यायिक समितिले गरेका आदेश तथा फैसलाका कार्यान्वयन			√		न्यायिक समितिले गर्ने आदेश तथा फैसलाका कार्यान्वयन प्रक्रियामा प्रशासन शाखाको सहभागिता कमजोर रहेको ।	न्यायिक समितिले प्रशासन शाखालाइ निर्णय प्रक्रिया प्रतिवेदन पेश गर्ने र प्रसासनले कार्यपालिकमा पेश गर्ने ।
		छ पालिकामा भएका ऐलानी, पर्ति जग्गा, सार्वजनिक भवन, भौतिक पूर्वाधारको रेकर्ड	√				ऐलानी, पति जग्गा सार्वजनिक भवन, भौतिक पूर्वाधारको रेकर्ड व्यवस्थापन तथा संरक्षणमा वडा कार्यालय तथा नगरपालिकाले हालसम्म नगरेको ।	सम्पतिको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।
		ज. विपद व्यवस्थापनमा सहयोग		√			पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन व्यवस्थापन कोष को व्यवस्था नभएको । अन्य कोष वाट खर्च गर्ने गरेको ।	पालिकास्तरीय विपद व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय वनाउने र यसका लागि आवस्यक नीति नियम वनाउने र एक दुवार नीति लागु गर्ने ।
		झ. आफना क्षेत्रभित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केवुलकार, टेलिभिजन प्रसारणका अनुमति, नविकरण तथा नियमन					हालसम्म कुनै कार्य नभएको	आवश्यकताका आधारमा योजना वनाउने ।
		ञ.आफनो क्षेत्रभित्र पत्रपत्रिका प्रकाशन अनुमति, अभिलेख तथा नियमन					पालिकाका सुचना प्रकाशन हुने गरेको ।	आवश्यकताका आधारमा योजना वनाउने ।
		ट. अभिलेख व्यवस्थापनमा नविनतम प्रविधिका प्रयोग		√			पालिकास्तरमा यस सम्वन्धि छलफल तथा अन्तर्किया हुन नगरेका ।	यस सम्वन्धि छलफल तथा अन्तर्कियालाई वढावा दिने ।
		ठ.नगरपालिकाले गरेका कामहरुको पारदर्शिताका कायम गर्ने			√		सुचनाको हक प्रचलनमा ल्यएको ।	सुसासन समन्धि कानून वनाएर कार्यन्वयन गराउने ।
		ड. वजार अनुगमन, गुणस्तर निर्धारण, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण		√			वजार अनुगमनका गर्ने गरेको ।	कार्यविधी वनाएर वजार अनुगमन गर्ने तथा समन्धित निकायमा प्रतिवेदन दिने ।

		ढ. उपभोक्ताहरुको चेतना विकास	√				पालिकाले उपभोक्ताहरुको चेतना विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन नगरेका ।	पालिकाले उपभोक्ताहरुको चेतना विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न स्थानिय व्यवसायिक संस्था संग सहकार्य गर्ने ।
		ण.कर्मचारीहरुको विदाको अभिलेख			√		अभिलेख रहेको तर व्यवस्थित हुन नसकेको ।	कर्मचारीहरुलाइ कर्मचारी आचार संहिता वनाएर कार्य गर्ने गरउने ।
		त. आन्तरिक लेखा परीक्षण (वेरुजुका लगत)		√			आन्तरिक लेखा परीक्षण नियमित नभएको ।	आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखाका क्षमता विकास गर्ने । आ ले प को कर्मचारी व्यवस्था गर्ने ।
		थ. अन्तिम लेखा परीक्षण कार्यमा सहयोग, समन्वय र सहजिकरण		√			अघिल्लो वर्षका अन्तिम लेखा परीक्षणका सुझाव पुर्णरुपमा कार्यन्वयनमा नआएको ।	प्रतिवेदनले अन्तिम लेखा परीक्षणमा औंल्याएका त्रुटी र कमजोरीहरुको वारेमा कमचारी तथा जन प्रतिनिधी लाई अभिमुखिकरण गर्ने ।
	सामाजिक विकास शाखा							
	शिक्षा	क. प्रारंभिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा,		√			प्रारंभिक वालशिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा वैकल्पिक शिक्षा सम्वन्धि नीति नभएको	नीति वनाई कार्यक्रम निर्माण गर्ने । प्रारंभिक वालशिक्षाका सहजकर्ताहरुका लागि तालिमका व्यवस्था गर्ने ।
		वैकल्पिक शिक्षा (गुरुकुल, गुम्वा आदि सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड, योजना निर्माण)		√			मापदन्ड निर्माण तथा नीनि नियमको अभाव	नीति नियम वनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
		ख. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमका योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति र नियमन	√				प्राविधिक शिक्षा सञ्चालनमा रहेको ।	मागका अनुसार बिषय विविधिकरण गरि थप गर्ने ।
		ग. पाठयक्रम र पाठय सामाग्री वितरण			√		स्थानिय पाठय सामाग्री निर्माण गर्न नसकिएको ।	स्थानीय विषयवस्तु समेटि पाठय सामाग्री निर्माण गर्ने
		घ. विद्यालय शिक्षक र कर्मचारी व्यवस्थापन		√			आवस्यक मात्रामा शिक्षक तथा कर्मचारी नभएको ।	दरवन्दि मिलन गरि थप माग गर्ने ।

		ङ विद्यालयका नक्साङ्कन,		√			विद्यालयका नक्साङ्कन, समायोजन तथा नियमन प्रभावकरी नभएको ।	विद्यालयको नक्साङ्कन, समायोजन तथा नियमनका कार्य गर्न रणनित वनाएर कार्य गर्ने
		च. विद्याथी सिकाइ उपलव्धीका परीक्षण र व्यवस्थापन			√		तथ्याङक नभएको ।	केही नमूना विद्यालयको रुपमा छनवट गरि विद्यार्थी कन्द्रित सिकाइ उपलव्धी परीक्षण अभ्यासहरुका वारेमा छलफल शुरु गर्ने ।
		छ. विद्याथी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन			√		अति विपन्न लाई विशेस व्यवस्था गर्न नसकिएको ।	गरिवघर पहिचानका आधारमा कार्यक्रम वनाउन सकिने ।
		ज. शैक्षिक परामर्श सेवाका अनुमति तथा नियमन	√				शिक्षावाट वन्चित वालवालिका उनका अभिभावकहरुलाई शैक्षिक परामर्श गर्न नसकिएको ।	विद्यालय जानवाट छुटेका वालवालिकाहरुको पहिचान गरी परामर्श सेवा सञ्चालन गर्ने ।
		झ. पुस्तकालय एव पत्रपत्रिका व्यवस्थापन		√			पुस्तकालयमा पर्याप्त पुस्तक तथा पत्रपत्रिका नभएको ।	पुस्तकालय व्यस्थित वनाउने ।
		ट. खेलकुदको संरचना निर्माण, सञ्चालन तथा विकास		√			खेलकुद संरचना निर्माण तथा सञ्चालनमा नीजि तथा सामुदायिक संस्थाका क्षमता कमजोर भएको ।	खेलकुदको संरचना निर्माण तथा सञ्चालन तथा विकासका लागि
		ठ. खेलकुदका विकास तथा प्रवद्र्धन		√			व्यवसायिक हुन नसकेको	कार्ययोजना वनाएर कार्य गर्ने ।
	सामाजिक शाखा स्वास्थ्य	क. आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाका निर्माण, कार्यान्वयन तथा नियमन	√				नीति निर्माण नभएको ।	नीति निर्माण गरि कार्य गर्ने ।
		ख आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका सञ्चालन तथा प्रवद्र्धन			√		स्वास्थ्य शाखासंग आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी नभएको ।	नीति निर्माण गरि कार्य गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।
		ग अस्पाताल तथा अन्य स्वास्थ्य सेवाका स्थापना तथा सञ्चालन		√			पुर्वाधारको अभाव, जिल्ला अस्पताल रहेको	ईनचार्जसंग कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने र कार्यसम्झौता वमोजिम काम भए नभएको अनुगमन गर्ने तथा पुर्वाधारको व्यवस्था गर्ने
		घ. स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धि भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन			√		स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत हुने भौतिक पूर्वाधारका व्यवस्थापकीय पक्षका वारेमा स्वास्थ्य शाखाका कर्मचारीहरुको अभाव	आवश्यक तयार गर्ने ।

		ङ. सरसफाइ सम्वन्धि चेतनाका विकास		√			सवै वडाका जनताहरुलाई स्वास्थ्य, सरसफाई र आरोग्यता सम्वन्धि विषयमा चेतनाका कमी ।	सचेतना मुलक कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		च. औषधी पसल सञ्चालन तथा नियमन		√			औषधी पसलका अनुगमन तथा नियमन नगरेको ।	औषधी पसलका अनुगमन तथा नियमन गर्ने र प्रतिवेदन समन्धित निकायमा पेश गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।
		छ औषधीजन्य वनस्पति, जडिवुटी र अन्य औषधीजन्य वस्तुका उत्पादन, प्रशोधन र वितरण	√				नभएको	आवश्यक तयार गर्ने ।
		ज स्वास्थ्य वीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका		√			स्वास्थ्य वीमाका वारेमा दुर्गम भेगका मानिसहरुलाइ चेतना नभएको ।	सचेतना मुलक कार्यक्रम सन्चालन गर्ने । गरिव तथा विपन्नकालागी नगरपालिकाले विशेस सहयोग गर्ने ।
		झ. औषधी तथा अन्य मेडिकल उत्पादनहरुका न्यूनतम मूल्य निर्धारण	√				ग्रामीण भेगहरुमा औषधीको समुचित प्रयोगको विषयमा चेतना नभएका ।	ग्रामीण भेगका जनतालाई औषधीको समुचित प्रयोगको विषयमा चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
		ट. औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणका खरिद, भण्डारण र वितरण			√		पर्याप्त उपकरणका व्यवस्थाामा कमी	कम्प्युटर सम्वन्धि तालिमका व्यवस्था गरि म्भमष्अबतभम कतबाा को व्यवस्था गर्ने ।
		ठ. स्वास्थ्य सूचना प्रणालीका व्यवस्थापन			√		पर्याप्त जनशक्तिको कमी, कम्प्युटर सम्वन्धि ज्ञानका कमी पर्याप्त जनशक्तिको कमी, कम्प्युटर सम्वन्धि ज्ञानका कमी	समुदायमा स्वास्थ्य प्रवद्र्धन सम्वन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
		ड. प्रवद्र्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन			√		संस्थागत विकासको कमी	कार्यक्रम निर्माण गरि सन्चालन गर्ने ।
		ण. सुर्ती, मदिरा तथा लागु पदार्थजन्य वस्तुका प्रयोग नियन्त्रण तथा चेतना अभिवृद्धि		√			खास कार्य सन्चालन नभएको	कार्यक्रम निर्माण गरि सन्चालन गर्ने ।

			त. आपतकालीन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना, कार्यान्वयन		√			आवस्यक मात्रामा हुन नसकेको ।	कार्यक्रम निर्माण गरि सन्चालन गर्ने ।
			थ सरुवा तथा नसर्ने रोगका नियन्त्रण तथा रोकथाम		√			जनचेतना को कमी	कार्यक्रम निर्माण गरि सन्चालन गर्ने ।
		महिला तथा वालवालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा	क. महिला हक सम्वन्धि नीति, योजना, कार्यान्वयन, समन्वय र नियमन	√				नितिगत व्यवस्था नभएको ।	आवस्यक नीति वनाई कार्य गर्ने ।
			ख. महिलाको आर्थिक तथा राजनैतिक शशक्तिकरण अवस्था		√			महिलाहरुका लागि आर्थिक, सामाजिक तथा राजनैतिक शशक्तिकरण तथा क्षमता विकास झल्कने पार्श्वचित्रको अभाव	महिलाहरुका आर्थिक, सामाजिक तथा राजनैतिक शशक्तिकरणको अवस्था झल्कने पाश्र्वचित्र तयार गर्ने तथा आवश्यक कार्य गर्ने ।
			नगरपालिकाको लैगिक तथा सामाजिक समावेसिकरण रणनिति		√			नगरपालिकाको लैगिक तथा सामाजिक समावेसिकरण रणनिति नभएको ।	लैगिक तथा सामाजिक समावेशिकरण रणनिति तयार गरि कार्यन्वयन गर्ने ।
			घ. लैंङ्गिक उत्तरदायी वजेट			√		पालिकाको लैङ्गिक लेखाजोखा भएका भएता पनि लैङ्गिक वजेट तर्जुमा नभएका ।	लैङ्गिक उत्तरदायी वजेटका वारे प्रशिक्षण तथा वजेट निर्माण गर्ने
			ङ. वालवालिकाको हकहित संरक्षण तथा वालन्याय सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड,	√				वालवालिकाको हकहित संरक्षण सम्वन्धि नीतिहरु निर्माण नभएको	वालवालिका हकहित सम्वन्धि नीतिका निर्माण तथा सरोकारवालाहरुवीच अनुशिक्षण कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
			च. वालमैत्री शासकीय प्रवन्ध, वालक्लव, वालसंरक्षण समिति तथा वालसञ्जाल सम्वन्धि कार्य		√			वालक्लवहरु गठन प्रभावकारी नभएको ।	सवै विधालयमा वालक्लव गठन गरी सन्जाल निर्माण गर्ने ।
			छ. वालवालिकाका हकहीत संरक्षण सम्वन्धमा संघ, प्रदेश र अन्य निकायसंग सहकार्य		√			प्रभावकारी नभएको ।	समन्धित निकाय संग सहकार्य गर्ने ।

			ज. वालवालिका परिवार सहयोग	√				प्रभावकारी नभएको ।	वजेटको व्यवस्था गरि कार्य गर्ने ।
			झ. वालहिंसा नियन्त्रण		√			वालहिंसाका केसहरु सार्वजनिक हुन नसकेको ।	जनचेतना मुलक कारयक्रम सञ्चालन गर्ने ।
			ञ. आपत्कालीन बाल उद्धार कोष स्थापना र व्यवस्थापन	√				वालवालिका तथा महिलाहरुका लागि आपतकालीन उद्धार कोष स्थापना नभएको ।	आपतकालीन उद्धार कोष को व्यवस्था वार्षिक वजेट मार्फत गर्ने ।
			ट. ज्येष्ठ नागरिकका लगत, परिचय पत्र, स्वास्थ्य सुविधा,			√		ज्येष्ठ नागरिक सम्वन्धि समस्या, चुनौति तथा अवसरहरुका वारेमा ठोस कार्य नभएको ।	घुम्ति सिविर सन्चान गरि परिचयपत्र वितरण बर्षिक रूपमा गर्ने ।
			ठ. ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र, भेटघाटस्थल, आश्रय केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	√				ज्येष्ठ नागरिकहरुको लागी विसेश व्यवथा नभएको साथै भेटघाट केन्द्र तथा आश्रयस्थलका व्यवस्था नगरिएको ।	ज्येष्ठ नागरिकहरुको क्लव गठन गरी उनीहरुलाई लागि आवस्यक व्यवस्था गर्ने ।
			ड संघ तथा प्रदेशसंगको समन्वयमा अपाङ्गता पुनःस्थापना कार्यक्रम तथा अशक्त स्याहार केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन		√			कार्यक्रम सन्चालन भएको पुनस्र्थापना केन्द्र तथा स्याहार केन्द्रको स्थापना नभएको ।	अपाङ्गहरुका गुणात्मक तथ्याङ्क संकलन गर्ने साथै अपाङ्गताभएकाका लागी विशेस कार्यक्रम सन्चान गर्ने ।
			ढ. अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा असहायहरुका लगत अद्यावधिक, परिचय पत्र वितरण, सामाजिक सुरक्षा तथा सुविधाको व्यवस्थापन तथा वितरण				√		निरन्तरता दिने ।
			ण. अपाङ्गतामैत्री पूर्वाधार निर्माण तथा सञ्चालन		√			अपाङ्गमैत्री पूर्वाधारको कमी	नयाँ वन्ने भौतिक पूर्वाधारलाई अपाङ्गमैत्री वनाउन अनिवार्य गर्ने ।

		त. एकल महिला समन्धि कार्य		√			एकल महिलाहरुका सवालको पहिचान हुन नसकेको । एकल महिला सम्वन्धि गुणात्मक तथ्याङ्क संकलन हुन नसकेको	एकल महिलाहरुका सवालको पहिचान गर्न गुणात्मक तथ्याङ्क संकलन गर्ने र विशेस कार्यक्रम सन्चान गर्ने । ।
	खानेपानी	क. स्थानीय खानेपानी सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने		√			खानेपानी तथा सरसफाई नीति तथा कार्ययोजना नभएको	खानेपानि तथा सरसफाई नीति तथा वास प्लान वनाएर कार्य गर्ने ।
		ख. खानेपानीको महसुल निर्धारण र खानेपानी व्यवस्थापन			√		भएको	कार्यविधी वनाएर संकलन गर्ने ।
		ग. सार्वजनिक स्थलमा पिउन पानी व्यवस्थापन			√		सार्वजनिक स्थानहरुका पहिचान नभएका सवै स्थानमा खानेपानीको व्ययवस्था गर्न नसकिएको ।	सार्वजनिक स्थानहरुका पहिचान गरि , सार्वजनिक स्थानहरुमा खानेपानकिो व्यवस्था,
		घ. स्वच्छ खानेपानी आपूर्ति सम्वन्धि अन्य विषय		√			माग अनुसार वितरण गर्न नसकिएको ।	पालिकाको खानेपानी आपूर्ति सम्वन्धि समस्या, चुनौति, अवसरको विषयमा खोजी गर्ने ।
	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम तथा व्यक्तिगत घटना	क. सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान		√			सामाजिक सुरक्षा शाखामा काम गर्ने कर्मचारीहरुलाइ सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धि कानूनको विषयमा यथेष्ठ जानकारी नभएको	क्षमता विकासका कार्यक्रम गर्ने ।
		ख. संघ तथा प्रदेशले निर्धारण गरेको मापदण्ड वमोजिम सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धि			√		सामाजिक सुरक्षा शाखामा काम गर्ने कर्मचारीहरुको कम्प्युटर सम्वन्धि पर्याप्त ज्ञान तथा सीप भएका कर्मचारीको कमी भएका ।	क्षमता विकासका कार्यक्रम गर्ने ।
		ग. सामाजिक सुरक्षाको कार्यान्वयनका लागि संघ,प्रदेश र स्थानीय संघसंस्थासंग समन्वय र सहकार्य को अवस्था				√	भएको	

		घ. स्थानीय सामाजिक सुरक्षा योजना र व्यवस्थापन तथा आवश्यक तथ्याङ्क संकलन एव व्यवस्थापन			√		भएको	संकलनलाइ निरन्तरता दिने र तथ्याङक वेवसाईट मा राख्ने ।
	सहकारी	क. स्थानीयस्तरमा समाज कल्याण सम्वन्धि संघसंस्था (गैर सरकारी, सामाजिक तथा सामुदायिक संघसंस्थाकोदर्ता, नविकरण तथा	√				नगरपालिकामा संघ संस्था दर्ता नीति नभएको ।	नीति वनाई कार्य गर्ने ।
		ख. गुठी, कोष र अन्य ट्रष्टहरुका व्यवस्थापन	√				अभिलेख नभएको ।	अभिलेख व्यवस्था गर्ने
		ग. नीजि तथा गैरसरकारी क्षेत्रसंग समन्वय, सहकार्य र परिचालन	√				कार्यविधी नभएको	नीति वनाई कार्यक्रम गर्ने ।
	संस्कृति,सम्पदा र ललितकला तथा पर्यटन प्रवर्धन	क. भाषा, संस्कृति र ललितकलाका संरक्षण र विकास सम्वन्धि	√				हालसम्म कार्य नभएको	नीति वनाई कार्यक्रम गर्ने ।
		ख. स्थानीयस्तरका नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना कायान्वयन र नियमन		√			न. पा भित्र रहेका पुरातत्व , प्राचीन स्मारक स्थलहरुका पहिचान हुन नसकेका र पहिचान भएका आवस्यक स्थानहरुको सम्भार, प्रवर्धनका लागि कुनै नीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना नभएको ।	नीति वनाई कार्यक्रम गर्ने ।
		ग. परंपरागत रुपमा चलिआएको जात्रा तथा पर्वको व्यवस्थापन		√			परम्परागत रुपमा कुन कुन जात्रा तथा पर्व चलि आएका थिए र छन भन्ने लिखित दस्तावेज नभएको ।	अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।

		घ. स्थानीय महत्वका धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाका व्यवस्थापन		√			पर्यटकीय महत्वपूर्ण स्थानहरुको विस्तृत सूचना नभएको ।	सुचना संकलन गरी वेभसाईटमा राख्रे । वजेटको व्यवस्था गर्ने ।
		ङ पर्यटकीय महत्वका स्थल तथा सम्पदाका पहिचान, संरक्षण तथा			√		पर्यटकीय महत्वका स्थानहरुका संरक्षण र प्रवद्र्धनका लागि खासकार्य नभएको ।	पर्यटकीय रुपमा महत्वपूर्ण स्थानहरुको नक्साङकन गरि प्रकासन तथा प्रचार प्रसार गर्ने
	राजस्व शाखा	क. राजस्व सम्वन्धि नीति, कानून तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन (राजस्व चुहावट नियन्त्रण समेत)			√		राजस्व सम्वन्धि नीति को कार्यन्वनको अवस्था वारेमा समीक्षा नभएको ।	सरोकारवालाहरु वीच नीतिका समीक्षा गर्ने । राजस्व प्रशासनका लागि कम्प्युटर विलिङ्ग शुरु गर्ने ।
		ख. प्राकृतिक स्रोतको उपयोग सम्वन्धि नीति निर्धारण, कार्यान्वयन तथा प्रदेश एव केन्द्रको मापदण्डका पालना			√		प्राकृतिक श्रोतका उपयोग सम्वन्धि नीतिका वारेमा राजस्व परामर्श समितिलाइ कम ज्ञान भएका ।	प्राकृतिक श्रोतका उपयोग सम्वन्धि नीतिका वारेमा राजस्व परामर्श समितिलाइ तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
		ग. कानून वमोजिम ढुंगा, गिटटी, वालुवा, माटो, नुन, स्लेट, जस्ता खनिज पदार्थको सर्वेक्षण, अन्वेषण, उत्खनन			√		भएको	आवस्यक कार्य गर्ने ।
		घ. राजस्व परामर्श सम्वन्धि विषय		√			राजस्व परामर्श शाखा संस्थागत रुपमा कमजोर भएको ।	क्षमता विकासका कार्यक्रम गर्ने ।
		ङ स्थानीय राजस्व प्रवद्र्धनका लागि प्रोत्साहन			√		हाल सम्म कुनै कार्यक्रम नरहेको र नगरेको ।	कर दाता लाई पुरस्कारको व्यवस्था तथा कर समन्धि सचेतना कार्यक्रम गर्ने ।
		च. राजस्वको सम्भाव्यता अध्ययन			√		भएको	कार्ययोजना वनाएर कार्यन्वयन गर्ने ।
		छ. करदाता शिक्षा र करदाता विवरण अद्यावधिक		√			जनसमुदायमा राजस्व सम्वन्धि चेतनाका कमी	करका विषयमा वडामा अभिमुखिकरण गर्ने ।

		ज. राजस्व संकलन तथा अनुगमन (सम्पत्तिकर, घरवहाल कर, भूमिकर, घर जगा रजिष्ट्रेशन आदि)			√		भएको	करका विषयमा वडामा अभिमुखिकरण गर्ने ।
		झ. सार्वजनिक खर्च तथा प्राकृतिक श्रोतवाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड तथा नियमन र सोको संकलन तथा बाँडफाँड			√		भएको	राजश्व सुधारका लागी कार्ययोजना वनाएर कार्यन्वयन गर्ने ।
		ञ.आफनो क्षेत्रभित्र राजस्वका दर अन्य शुल्क निर्धारण, संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम प्राकृतिक श्रोत साधन र सेवा शुल्क जस्ता रोयल्टी संकलन, समन्वय र नियमन			√		गरिएको	निरन्तरता दिने ।
		ट. स्थानीय पूर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क तथा दस्तुर		√			नभएको	राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्ने ।
		ठ. मालपोत संकलन			√		भएको	राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्ने ।
		ड. ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, बन्जी जम्पिङ्ग, जिपफलायर, ऱ्याफिटिङ्ग शुल्क	√				नभएको	राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्ने ।
		ढ. सामुदायिक वनको सञ्चालन र व्यवस्थापनवाट प्राप्त रोयल्टी संकलन	√				नभएको	राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्ने ।
		ण. पानीघट्ट, कुला पैनी जस्ता सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त रोयल्टि संकलन	√				नभएको	राजश्व सुधार योजनाको कार्यन्वयन गर्ने ।

	आर्थिक प्रशासन शाखा (लेखा शाखा)	क. आर्थिक नीति, कानुन, मापदण्ड कार्यान्वयन तथा नियमन				√	भएको	निरन्तरता दिने
		ख. वजेट सीमा निर्धारण, वजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन				√	भएको	निरन्तरता दिने
		ग. राजश्व तथा व्ययका अनुमान				√	भएको	निरन्तरता दिने
		घ लेखा व्यवस्थापन, खर्च, राजस्व, धरौटी, कार्यसञ्चालन कोष तथा अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिका एकिकृत विवरण				√	भएको	निरन्तरता दिने
		ङ. सञ्चित कोष तथा आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन				√	भएको	निरन्तरता दिने
		च.. आय व्याय व्यवस्थापन				√	भएको	निरन्तरता दिने
		छ. समष्टिगत आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण			√		नभएको	समष्टिगत आर्थिक अवस्थाको विश्लेषणगरी कार्ययोजना वनाउने ।
	भवन नियमन शाखा	क. स्थानीय सडक,ग्रामीण सडक, कृषि	√				स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक तथा कृषि सडक तथा यातायात सम्वन्धि नीति तथा मापदण्ड नभएको ।	सडक गुरुयोजना वनाएर कार्य गर्ने ।
		सडक तथा यातायात सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड तथा नियमन सम्वन्धि कार्य गर्न		√			गुरुयोजना नवनेको । कर्मचारीहरुमा संख्या र क्षमता विकासको कमी	गुरुयोजना वनाउने र कर्मचारीहरुका लागि क्याड, सडक डिजाइन, ईटिएविएस तथा अनलाईन खरिद जस्ता तालिम राख्ने ।
		ख. स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, झोलुङ्गेपुल, पुलेसा र तटवन्धन सम्वन्धि गुरुयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिका आयोजनाका पहिचान,	√				स्थानीय आवश्यकता पहिचान नभएको, नीति नवनेको ।	यतायात तथा सडक गुरुयोजना वनाएर कार्य गर्ने ।

			ग. यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन	√				नवनेको ।	आवस्यक निति वनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
			घ. भवन सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड तथा सम्वन्धि योजना तर्जुमा, निर्माण			√		भएको	कार्यान्वयन गर्ने ।
			ङ. भवन निर्माण ईजाजत, भवन संहिता कार्यान्वयन		√			भएको	कार्यान्वयन गर्ने ।
			च. भवन निर्माणका नक्सा स्वीकृती, संसोधन, नियमन			√		भएको	कार्यान्वयन गर्ने ।
			छ. पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवद्र्धन र पुनःनिर्माण	√				कोषको व्यवस्था नभएको	आवस्यक कोषको स्थापना गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
			ज.सरकारी भवन, विद्यालय, सामुदायिक भवन, तथा संरचना निर्माण, मर्मत सभारकोष	√				नभएको	मर्मतकोषको व्यवस्था गर्ने ।
			ञ.जग्गाको कित्ताकाट, भूमि लगत (नक्सा, श्रेस्ता निर्माण तथा संरक्षण)		√				समिन्धत निकाय संग आवश्यक समन्वय गर्ने ।कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ।
			ट. जग्गा विवाद सम्वन्धमा मेलमिलाप तथा मध्यस्थता			√		न्यायिक समिति	न्यायिक समितिको क्षमता विकास गर्ने ।
			ठ. योजनावद्ध बस्ती विकासका लागि जग्गाका एकिकरण, जग्गा विकास र व्यवस्थापन	√				नभएको	भु उपयोग योजना वनाएर कार्य गर्ने ।

			ड संघीय तथा प्रदेश कानूनका अधिनमा रही आफनो क्षेत्रका भूउपयोग नीति,	√				नभएको	भु उपयोग योजना वनाएर कार्यगर्ने ।
			ढ. एकिकृत वस्ती विकासका लागि जग्गाका एकिकरण	√				नभएको	भु उपयोग योजना वनाएर कार्य गर्ने ।
			ण. साना जलविद्युत आयोजना, नविकरणीय उर्जा तथा वैकल्पिक उजा		√			साना जलविद्युत आयोजना, नविकरणीय उजा सम्वन्धि नीति, कानून तथा मापदण्ड नभएको ।	साना जलविद्युत आयोजना, नविकरणीय उजा सम्वन्धि नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण गर्ने ।
			सम्वन्धि नीति, कानून,मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन	√				वैकल्पिक उजा प्रविधि सम्वन्धि ज्ञान तथा सीपको कमी ।	प्राविधिक कर्मचारीहरुलाइ वैकल्पिक उर्जा प्रविधि सम्वन्धि तालिम आयोजना गर्ने ।
			त. वैकल्पिक उर्जा सम्वन्धि प्रविधि विकास, हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रवद्र्धन			√			आवश्क्ता अनुसार कार्य गर्ने ।
			थ. विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाका व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियमन					साना जलविद्युत आयोजना, नविकरणीय उजा सम्वन्धि नीति, कानून तथा मापदण्ड नभएको ।	
			ध. सिंचाइ सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड निर्धारण र नियमन	√				सिंचाइ सम्वन्धि नीति नभएका र नेपाल सरकारको सिंचाई सम्वन्धि नीतिका वारेमा सरोकारवालाहरुलाइ जानकारी नभएको ।	सिंचाइ सम्वन्धि नीति वनाउने र सिंचाई सम्वन्धि नीतिका वारेमा सरोकारवालाहरुलाइ अभिमुखिकरण गर्ने ।
			न. सिंचाइ सम्वन्धि गुरुयोजनाको तर्जुमा,	√				नभएको	तयार गर्ने ।
			क. वृक्षारोपण, हरियाली तथा हरित क्षेत्रका प्रवद्र्धन		√			समेट्न नसकिएको ।	हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम वनाई लागु गर्ने ।सडक निर्माणमा वायो इन्जिनियरिङकार्य लाई जोड दिने ।

		ख. फोहरमैला व्यवस्थापन			√		कार्य भइ रहेको तर सवै क्षेत्रलाइ समेट्न नसकिएको ।	दिर्घकालिन योजना वनाएर कार्य गर्ने ।
		ग. सरसफाइ तथा स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाको व्यवस्थापन			√		वडास्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ समन्वय समिति गठन भएका ।	नगर तथा वडास्तरमा खानेपानी तथा सरसफाइ समन्वय समिति गठन गरी तालिम दिने ।
		घ जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम		√			जलवायु अनुकुलन सम्वन्धि विषयमा कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाइ यथेष्ठ ज्ञान नभएको ।	कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाई जलवायु अनुकुलन सम्वन्धि तालिम पदान गर्ने ।
		ङ. विपद व्यवस्थापन सम्वन्धि नीति, कानून, मापदण्ड तथा स्थानीयस्तरका आयोजनाहरुका कायान्वयन र नियमन			√		विपद व्यवस्थापन नीति नवनेको । तर आकस्मिक कार्य सन्चालन भएको ।	स्थानिय विपद व्यस्थापन निति वनाई कार्य गर्ने ।
	विपद व्यवस्थापन	च विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकाय योजना, जोखिम न्यूनीकरण	√				विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना नभएको ।	विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकाय योजना वनाउने ।
		छ. विपद पूर्व तयारी, खोज तथा उद्दार, राहत सामाग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय	√				विपद राहत सामाग्रीको पूर्वभण्डारण नभएको ।	विपद राहत सामाग्रीको पूवभण्डारण गने ।
		ज विपद जोखिम क्षेत्रका नक्साङ्कन तथा वस्तीहरुका पहिचान र स्थानान्तरण	√				विपद क्षेत्र जोखिम नक्साङ्कन नगरिएको ।	जि.आई.एस.को प्रयोग गरी विपद जोखिम नक्सा तयार गर्न ।
		झ. विपद कोषको स्थापना, सञ्चालन र श्रोत परिचालन	√				नभएको	आवस्यक नीति वनाई कार्य गर्ने ।
		ञ. विपद सम्वन्धि तथ्याङ्क व्यवस्थापन, अध्ययन तथा अनुसन्धान			√		विपद सम्वन्धि तथ्याङ्क अपडेट नभएको	आवस्यक नीति वनाई कार्य गर्ने । विपद सम्वन्धि तथ्याङ्क व्यस्थित गर्ने ।

		ट. विपद जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वसूचना	√				नभएको	आवस्यक कार्यका लागी समन्धित निकायमा पहल तथा अन्तर स्थानिय तह साझेदारी गर्ने ।
		ठ. एम्वुलेन्स को व्यवस्था				√	भएको	आवस्यक नीति वनाई कार्य गर्ने ।
	साझेदारी	क स्थानीय नीजि साझेदारी सम्वन्धि स्थानीय नीति, योजना निर्माण	√				स्थानीय नीजि साझेदारी सम्वन्धि नीति नभएको ।	स्थानीय नीजि साझेदारी नीति निर्माण तथा अभिमुखिकरण
		ख स्थानीय नीजि साझेदारीका आयोजना छनौट तथा कार्यान्वयन		√			स्थानीय नीजि साझेदारीका आयोजनाहरु छनौट को अभ्यास प्रभावकारी नभएको ।	स्थानीय नीजि साझेदारीका आयोजनाहरु छनौट गर्ने ।
	आर्थिक विकास शाखा (कृषि, पशुपन्छी तथा सहकारी)	क. कृषि, कृषि प्रसार, कृषिउत्पादन व्यवस्थापन सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन र नियमन	√				नभएको ।	कृषि प्रसार, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन सम्वन्धि स्थानीय
		ख. कृषि बजार सूचना, कृषि बजार तथा हाट वजारका पूर्वाधार निर्माण,		√			पालिकास्तरीय कृषि सम्वन्धि संयन्त्रका अभाव । प्राविधिकलाइ	नीति, कानून, मापदण्ड वनाउने ।
		ग. कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगका नियन्त्रण		√			तालिमका अभाव । कृषि प्रसारका लागि वजेट विनियोजन भएका किसानहरुका क्षमता विकासमा काम नभएका ।	नगरपालिकास्तरीय कृषि प्रसारकासंयन्त्र निर्माण गर्ने ।प्राविधिकहरुलाइ कृषि वजारसूचना, हाट
		घ. कृषि वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधताकासंरक्षण र प्रवद्र्धन		√			नियमित कार्यक्रम नरहेको	कृषि विपद महामारीको विषयमा योजना तयार गर्ने ।
		ङ. कृषि प्रसार तथा जनशक्तिका प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन	√				जनशक्तिका कमी	गाउँ कृषि कार्यकर्ता तयार गर्नका आवस्यक कार्य गर्ने ।
		च. उच्चमूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुका प्रवद्र्धन, विकास तथा वजारिकरण		√			वजारिकरणको समस्या	प्राविधिक सहयोग उपलव्ध गराउने तथा वजार व्यवस्थापनमा सहजिकरण गर्ने ।

		छ. कृषि सम्वन्धि वीमा र कर्जा सहजिकरण	√				कार्यक्रम नभएका ।	कृषि विमाका लागी विमा कम्पनी संग समन्वयगरी कार्य गर्ने ।
		ज. कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, सीप विकास र शशक्तिकरण			√		किसानहरुका लागि तालिम आवश्यत्ता अनुसार नभएको ।	उन्नत कृषि व्यवसायका वारेमा किसानहरुका क्षमता विकास
		झ. कृषि वीउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधीहरुको आपूर्ति, उपयोग र नियमन		√			वजेटका कमी, प्राविधिक ज्ञानको कमी, अनुगमनमा रकम नभएको ।	किसानहरुलाई उन्नत जातका वीउविजन, औषधकि आपूर्तिमा सहयोग
		ञ. कृषक समूह, कृषि सहकारी र कृषि सम्वन्धि स्थानीय संघ संस्थाहरुका समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन			√		कार्यक्रम र वजेटका अभावमा अन्तर्किया नभएको ।	नगरपालिमा रहेका सव कृषि सहकारी संस्थाहरुको विस्तृत विवरण तयार पारी उनीहरुसंग छलफलका शुरुवात गर्ने ।
		ट. कृषि सम्वन्धि प्रविधिकको संरक्षण र हस्तान्तरण		√			कृषि प्राविधिकको ज्ञान र सीपमा पहुच नभएका ।	विभिन्न खालका कृषि प्रविधि सम्वन्धि सूचना सामाग्री संकलन गर्ने ।
		ठ. कृषि तथ्याङ्कका व्यवस्थापन, सूचना प्रणाली तथा कृषि सम्वन्धी सुचनाका प्रचार प्रसार		√			कृषि सम्वन्धि खास सूचना नभएको ।	कृषि उत्पादन सम्वन्धि तथ्याङ्क संकलन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
		ड कृषि श्रोत केन्द्रका स्थापना र व्यवस्थापन			√		कृषि सेवा पालिकावाट प्रधान गरिएको	वडा स्तरमा सेवाको व्यवस्था मिलाउनका लागी कर्मचारी तथा पुर्वाधारको व्यस्था गर्ने ।
		क. पशुपालन र पशुस्वास्थ्य सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन र नियमन		√			सम्वन्धित पाविधिकलाई विषयगत ज्ञान र सीप पुर्ण नभएको, त्यसका वारेमा महत्व थाहा नभएका	पशुपालन तथा पशुस्वास्थ्य सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड सम्वन्धि सामाग्रीको खोजी गर्ने ।

		ख. पशुपन्छी बजार सूचना, हाटवजारका पूर्वाधार निर्माण, तालिम, प्राविधिक कृषक क्षमता विकास कार्य		√				
		ग. पशुपन्छीजन्य चिकित्सा सेवाका व्यवस्थापन			√		प्राविधिक कर्मचारीको अभाव	व्यवस्था गर्ने ।
		घ.पशुनश्ल सुधार पद्धति विकास			√			पशुनश्ल सुधारका लागि एआइ सेन्टर स्थापन तथा प्रविधक व्यवस्था तथा प्रचार प्रसार ।
		ङ. पशुपन्छी सम्वन्धि बीमा र कर्जा सहजिकरण			√		नभएको	पशु विमाको प्रिमियम सम्वन्धि विषयमा प्रचार प्रसार गर्ने
	पशुपन्छी	च. स्थानीय चरन तथा खर्क विकास र व्यवस्थापन			√		कार्य नभएको	किसानले मागगरेका डालेघाँसको नामावली तयार पार्ने , यसका लागत तयार गरि अव्स्यक व्वस्था
		छ. पशु आहारको गुणस्तर नियमन	√				अनुगमनको कमी	पशु प्राविधिकलाइ दानाका गुणस्तर चिन्न विषयमा तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
		ज. स्थानीयस्तरमा पशुपन्छी सम्वन्धि तथ्याङ्कका व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली		√			पशुशाखामा दुध, मासु उत्पादन, विक्री वितरण सम्वन्धि कुनै पनि तथ्याङ्क नभएको	तथ्याङ्कका व्यवस्थापन र सूचना प्रणालीको विकास गर्ने ।
		झ. पशुपालन तथा पशुस्वास्थ्य सम्वन्धि अन्य कार्य			√		पशुहरुलाइ खोप लगाउन सुरुभएको PPR .	मुख्य उत्पादन र विक्रिका यकिन गन फर्मेट निर्माण गरी पश प्राविधिकलाइ परिचालन गर्ने ।
		क. सहकारी संस्था सम्वन्धि स्थानीय नीति, कानून, मापदण्डका निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन	√				ऐन कानून नभएको	ऐन कानूनका तयारगरी अभिमुखिकरण गर्ने ।

	सहकारी व्यवस्थापन	ख. स्थानीय सहकारी संस्थाका दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन		√			स्थानयि सहकारी संस्थाका वारेमा विस्तृत विवरण नभएको र नियमनकालागी कानून नभएको ।	सहकारी संस्था सम्वन्धि प्रोफाइल तयार गर्ने
		ग. सहकारी वचत तथा ऋण परिचालन सम्वन्धी स्थानीय मापदण्ड निर्धारण र नियमन	√				सहकारी वचत तथा ऋण परिचालन सम्वन्धि स्थानीय मापदण्ड नभएको ।	स्थानीय सहकारी वचत तथा ऋण परिचालन सम्वन्धि मापदण्ड वनाएर लागू गर्ने ।
		घ. सहकारी सम्वन्धि राष्ट्रिय, केन्द्रीय, विषयगत, प्रादेशिक तथा स्थानीय संघसंस्थासंग समन्वय ,	√				हाल सम्म भएको नदेखिएको ,	आवश्यक समन्वय गर्ने ।
		ङ. सहकारी सम्वन्धि स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान		√			स्थानीय सहकारी सम्वन्धि पर्याप्त सूचना नभएको ।	आवश्यक कार्य गरी सुचना व्यवस्थापन गर्ने ।
		च. स्थानीय सहकारीका क्षमता अभिवृद्धि		√			सहकारीका क्षमता विकासका लागि नगरपालिकाले योजनावनाएर कार्य नगरेको ।	आवश्यक वजेटको व्यवस्था गरी क्षमता विकासका तालिम हरू गर्ने।
		छ. स्थानीय सहकारी क्षेत्रको प्रवद्र्धन, विकास र परिचालन	√					आवश्यक वजेटको व्यवस्था गरी क्षमता विकासका तालिम हरू गर्ने।
	वन तथा व्यवस्थापन	क. वन, जङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जलउपयोग नीति तथा नियमन	√				स्थानिय वन नीति नवनेको ।	पदेश तथा संघ संग समन्वय गरी वन समन्धि नीति निर्माणमा गर्ने ।
		ख. सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कवुलियति वनका संरक्षण, सम्वद्र्धन, र उपयोग त	√				नगरपालिकामा धार्मिक, सामुदायिक वन सम्वन्धि (समस्या, चुनौति, अवसर) विस्तृत तथ्याङ्क नभको ।	सूचना संकलन गरि अभिलेख राख्ने ।
		ग. वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन र आय व्याय ,		√			नगरपालिकामा अभिलेख नभएको ।	नीति नियम वनाई स्थानिय सरकारको दायरामा ल्याउने ।

		घ नदी किनार, नदी उकास, नदी किनारा तथा सडक किनारामा वृक्षारोपण व्यवस्थापन		√			नगर पालिकामा कहाँ कति वृक्षारोपणका लागि स्थान छ, कुन कुन खालका विरुवा रोप्न सकिन्छ, भन्ने अध्ययन नभएको ।	भु उपयोग योजना तयार गरी स्थान पहिचान गरी नदी तथा सडक किनारामा तथा खाली स्थानमा वृक्षारोपण व्यवस्थापन
		ङ. नीजि तथा व्यवसायिक वनका प्रवद्र्धन तथा नियमन		√			नीजि वनका वारेमा नेपाल सरकारका नीतिका वारेमा ज्ञान नभएको तथा नगरपालिकामा तथ्याङक नभएको ।	नीजि वन सम्वन्धि नेपाल तथा प्रदेश सरकारका नीति का वारेमा कृषकहरुलाइ अभिमुखिकरण
		च. सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन		√			सरोकारवालाहरुलाइ थाहा नभएको	भु उपयोग योजना तयार गरी स्थान पहिचान गरी नदी तथा सडक किनारामा तथा खाली स्थानमा वृक्षारोपण व्यवस्थापन
		छ. जडीवुटी तथा अन्य गैर काष्ठ वन पैदावार सम्वन्धि सर्भेक्षण, उत्पादन, संकलन, प्रवद्र्धन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन	√				नगर पालिकाको वन क्षेत्रमा कुन कुन जडिवुटी उत्पादन हुन्छन, यसका उत्पादन, संकलन, प्रवद्र्धन तथा वजार व्यवस्थापनमा रहेका समस्याहरु के छन भन्न जानकारी नभएको ।	सूचना संकलन गर्ने र वजार व्यवस्थापन गरी करको दायरामा ल्यउने ।
		ज. नर्सरी स्थापना, विरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवद्र्धन	√				कार्य नभएको	स्थानीय आवश्यक्ता तथा अनुकलनका अधारमा हाईटेक नर्सरी स्थापना गर्ने ।
		झ. वन्यजन्त र चराचुरुङ्गीको संरक्षण, व्यवसायिक पालन, उपयोग र अनुगमन	√				अभिलेख नभएको	सूचना संकलन गर्ने तथा आवश्यक नीति वनाई कार्य गर्ने ।
		ञ.. वन्यजन्तुवाट स्थानीय समुदायमा पर्ने प्रभाव रोकथाम, व्यवस्थापन	√				वन्यजन्तुवाट स्थानीय समुदायमा परेको नकारात्मक असर तथा प्रभावको वारेमा पर्याप्त सुचना नभएको ।	सूचना संकलन गर्ने र व्यवस्थापनका लागी वजेट तथा कार्यक्रम वनाउने ।
		ट रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवद्र्धन	√				कार्य नभएको	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		ठ. मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण	√				वनमा मिचाहा प्रजाति सम्वन्धि जानकारी नभएको ।	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।

		ड. जैविक विविधताका अभिलेख	√				अभिलेख नभएको	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		ढ. सामुदायिक भूसंरक्षण र सोमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम	√				भु संरक्षण नीति नभएको र अवसरका वारेमा जानकारी	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		ण. भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकुलन, जलवाय अनुकुलन कार्य	√				नभएको ।	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
		त. आयआर्जनमा आधारित जडिवुटीको संरक्षण, प्रवद्र्धन तथा व्यवस्थापन	√				जनप्रतिनिधि तथा वनका कर्मचारी तथा वन समूहहरुलाई जलवायु अनुकुलनका वारेमा जानकारी नभएको ।	सूचना संकलन, वजेट व्यवस्थापन तथा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ।
	न्यायिक समिति	क.कानूनी ज्ञान तथा अधिकार			√		प्रस्ट नभएको	क्षमता विकास गर्ने
		ख. मिसिल व्यवस्थापन			√		कानूनी ज्ञान भएका कर्मचारीको अभाव	सहजकर्ताको व्यवस्था गर्ने ।

अवस्था १: केही पनि नभएको (शुन्य अवस्था), अवस्था २: कमजोर अवस्था ३: मध्ययम (दोस्रो श्रैणी), अवस्था ४: उत्तम

अनुसुची ३ आवश्यक स्रोत ब्यक्ति तथा संस्थाहरुको रोष्टर

स्रोत ब्यक्ति तथा सहयोगी सस्थाहरु का नाम	क्षमता विकास सहकाय वा सहयोगका क्षेत्रहरु	सम्भावित भुमिका
प्र.प्र.अधिकृत	स्थानीय साशन ऐन, नियम तथा कार्य प्रणालीका बारेमा अभिमुखिकरण	स्रोत ब्यक्ति र सहजकर्ता
लेखा शाखा प्रमुख	लेखा ब्यवस्थापन, खरिद येजना लेखा प्रणाली	प्रशिक्षक तथा सहजकर्ता
स्वास्थ्य अधिकृत	स्वास्थ्य सम्बन्धि अहेव, अनमी, म.स्वा.स्य.स लाई जनस्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम	स्रोत ब्यक्ति र सहजकर्ता
पशु स्वास्थ्य विज्ञ	पशु स्वास्थ्य तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	स्रोत ब्यक्ति र सहजकर्ता
विद्यालय निरिक्षक तथा शिक्षा शाखा प्रमुख	विद्यालय ब्यवस्थापन तथा सिकाई उपलब्धी सम्बन्धि तालिम	स्रोत ब्यक्ति र सहजकर्ता
स्थानीय शासन विज्ञ र जिल्ला स्तरिय विज्ञहरु	आवधिक योजना, गुरुयोजना, विषय ब्यवस्थापन योजना आदीमा सहजीकरण	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
पुर्वाधार शाखा प्रमुख तथा जिल्लका प्राविधिक हरू	पुर्वाधार शाखाका प्राविधिक कर्मचारीहरुको लागि	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
जिल्ला का विषयगतशाखा प्रमुख प्राविधिकहरू	पेशागत क्षमता अभिबद्धि तालिम	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
GIS Expert	भु उपयोग गुरुयोजना	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
जिल्ला स्तरका कानून व्यसायिहरू	ऐन, नियम, निर्देशिका निर्माण	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
सुचना अधिकृत	पालिकाका सुचना प्रणाली र संञ्जाल सफटवेयरर प्रणालीमा सहजीकरण गर्ने	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
शिक्षा शास्त्रीहरू	विद्यालय सुधार योजना, स्थानीय पाठयक्रम निर्माण, विद्यालय ब्यवस्थापन सीप, गुणस्तरीय शिक्षा	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन
सघ /सस्था हरु	**सहयागका क्षत्रहरु**	**सम्भावित भुमिका**
प्रदेश शुसाशन केन्द्र	नगरपालिकाको आवधिक योजना र राजस्व सुधार योजना, जेसी नीति, आवश्यक योजनाहरुको निर्माणमा प्रविधिक सहयोग , सेवा प्रवेश तथा सेवाकालीन तालिम विषयगत शाखाको क्षमता विकास तालिम व्यवसायिक तालिम	विज्ञका रुपमा कार्य सम्पादन तथा सहलागानी
जिल्ला समन्वय समिति	पालिकाका नियमन, अन्तर स्थानीय सरकारका वीचमा समन्वय तथा सहकार्य	समन्वयात्मक भुमिका

प्रदेश सरकार	प्रदेश र नगरपालिकाका वीचमा साझा अधिकार	पालिकाका विकास योजना तथा नीति निर्माणमा सहजीकरण
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	सम्बन्धमा कानन, नियम निमाण तथा सहजीकरण	तालुकदार संघीय मन्त्रालयका रुपमा
कन्सलटन्सीहरु	गाउँपालिकालाई आवश्यक प्रविधिक सहयेग	परामर्शदाता सस्थाका रुपमा
INGOs/NGOs	दीर्घकालिन विकास लक्ष्यका प्राप्तीमा विकास साझेदारका रुपमा कार्य ।	विकास साझेदार

अनुसुची ४ मिटिङ माइनट

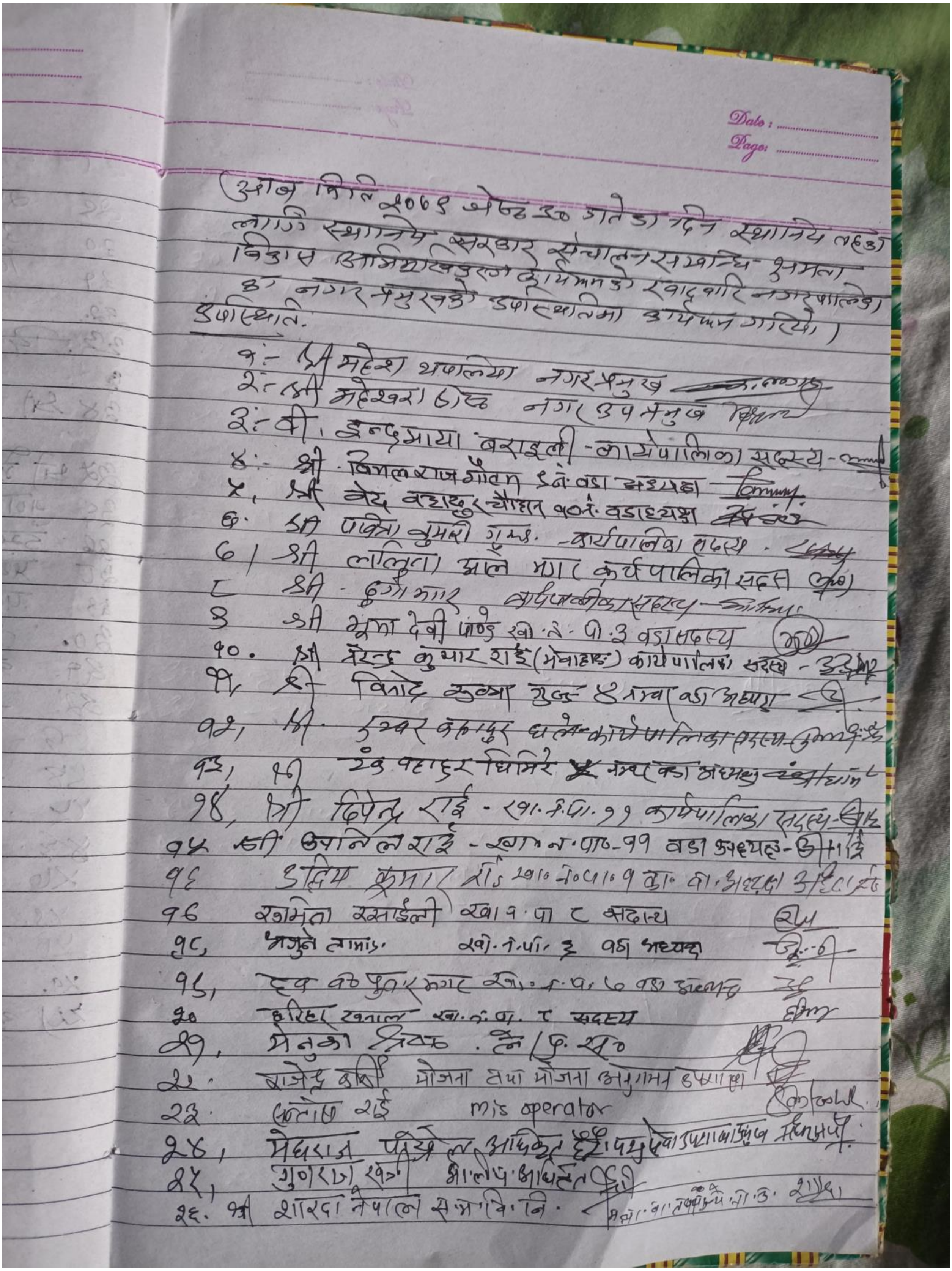

(आज मिति २०७९ जेष्ठ ३० गते का दिन स्थानीय तह को लागि स्थानीय सरकार संचालन सम्बन्धि क्षमता विकास अभियानहरुको कार्यक्रमको स्वाद्वारि नगरपालिका नगर प्रमुखको उपस्थितिमा कार्यक्रम गरियो।)

उपस्थिति

१. श्री महेश थपलिया नगर प्रमुख
२. श्री महेश्वरी श्रेष्ठ नगर उपप्रमुख
३. श्री इन्द्रमाया बराइली - कार्यपालिका सदस्य
४. श्री बिमलराज गौतम ६ नं. वडा अध्यक्ष
५. श्री बैद्य बहादुर चौहान ५ नं. वडाध्यक्ष
६. श्री पवित्रा कुमारी गुरुङ - कार्यपालिका सदस्य
७. श्री ललिता आले मगर कार्यपालिका सदस्य
८. श्री दुर्गा मगर कार्यपालिका सदस्य
९. श्री भूमा देवी पाण्डे खो.न.पा. ३ वडा सदस्य
१०. श्री बिरेन्द्र कुमार राई (मेवाहाङ) कार्यपालिका सदस्य
११. श्री विनोद कुमार गुरुङ ४ नं. वडा अध्यक्ष
१२. श्री ईश्वर बहादुर घर्ती कार्यपालिका सदस्य
१३. श्री रुद्र बहादुर घिमिरे २ नं. वडा अध्यक्ष
१४. श्री दिपेन्द्र राई - खो.न.पा. ११ कार्यपालिका सदस्य
१५. श्री अनिल राई - खो.न.पा.-११ वडा अध्यक्ष
१६. अनिल कुमार राई खो.न.पा. १ का. वा. अध्यक्ष
१७. रश्मिता रसाईली खो.न.पा. ८ सदस्य
१८. अर्जुन तामाङ खो.न.पा. ३ वडा अध्यक्ष
१९. देव बहादुर मगर खो.न.पा. ७ वडा अध्यक्ष
२०. हरिहर खनाल खो.न.पा. ८ सदस्य
२१. मेनुका श्रेष्ठ . नै/प्र.स.०
२२. राजेन्द्र कार्की योजना तथा योजना अनुगमन उपशाखा
२३. सन्तोष राई mis operator
२४. मेघराज पौडेल अधिकृत छैठौं, पशु सेवा उपशाखा प्रमुख
२५. गुणराज खत्री अ.लेप. अधिकृत
२६. श्री शारदा नेपाल स.अ. वि. नि. / प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

Date: ....
Page: ....

26. विजय कु. खड़का ईञ्जिनियर, पूर्वाधार विकास शाखा [signature]

२८ चन्द्र बहादुर रुपी मल्ल सहायक [signature]

२९ [illegible] सहायक

अनुसुची ५ कार्यसालाका क्षलकहरू

Figure 1 Staff of khadbari in CD plan orentation

Figure 2Participants in the program

Figure 3 Mayer Dept. Mayer and NPC province member in the program